

**Derewel ana Pol sə vinden ayak anà
đo sə
Ruma ahay
Adakay way pə deftere a anan**

Derewel a zəbor a anan nà, Pol a vinden anan ayak anà egliz à Ruma. Ruma aday nà, kè tərak wulen su doh zek məduwen a sə dāliyugo a fok. A ga nà, kawa kula Pol kà zlak à Ruma fan bay. Anga nan kutok, a tətakan atan ayak way ahay bayak a dəc dəc pə cəved a Mbərom sə varan anà đo ahay aday ti tam ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a đakay anan zek anahan (1.1-17)

Pa 'am a Mbərom nà, đo ahay fok ta gak ines (1.18 - 3.20)

Mbərom a təma đo ahay nə kəkəməw (3.21 - 4.25)

Anjahay wiya su đo sa đaf nga pə Yesu ahay (5.1 - 8.39)

Mbərom a ngaman anà Isəra'ila ahay (9.1 - 11.36)

Anjahay su đo a Yesu ahay à wulen a tinen inde (12.1 - 15.13)

Aja 'am ahay (15.14 - 16.27)

Pol a jan ayak 'am anà đo sə Ruma ahay

¹ Sə vindek ayak đerewel a anan nà, nen Pol, đo si mer su way ana Yesu Almasihu. A ngumo aday nê təra đo maslan anahan awan, nen mə walay a sə đakay anan ləbara anahan mugom a anà đo ahay. ² Ləbara ata aday nà, Mbərom a kè zlapak uko anan ahay tə dūngo ana đo maja'am anahan

ahay kwakwa, tə vinde anan à Deftere anahan inde. ³ Ləbara ata nà, pə wan anahan, Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Winen mə wahay a pə daliyugo nà, à dala mbak ana bahay Dawuda inde. ⁴ Mbərom a slabakay anan ahay à məke wa tə mægala ana Apasay Cəncan awan. Matanan kutok, Mbərom a đakay anan nə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, winen wan anahan awan. ⁵ Tə winen a kutok, Mbərom a təra nen dō maslan anahan awan. U go sumor ata nà, aday nà zla saa đakay anan 'am anahan anà dō su kon azar aya awan, aday tã đaf apan nga, tã đəfan apan lele. Natiya, ti həran nga anà sləmay a Yesu Almasihu kutok.

⁶ Kwanay Ruma ahay, kwanay đukwen à wulen su dō ataya inde. Mbərom a ngamak ikwen nà, aday kã təren dō ana Yesu Almasihu ahay. ⁷ Anga nan kutok, nə vindek ikwen ayak nà, à kwanay dō a Mbərom a sə pəlay ataya awan. A ngamak ikwen nà, aday kã təren dō anahan aya awan.

Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tã gak ikwen sumor, aday tã varak ikwen zay a tinen.

A nan anà Pol sa zla à Ruma

⁸ Mama'am aday nà, nə ngəran anà Mbərom anga kwanay a fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Angamaw? Anga dō ahay bayak a pə daliyugo tinen apan ti sləne nà, kwanay apan ki đəfen nga pə Yesu Almasihu. ⁹ Pac pac nen apan ni ga amboh cəna, nə bayak nə pə kwanay awan. Way a nen sa ja həna ata đukwen nà, Mbərom awan a san zle, na ja ata nà, 'am đidek awan. Winen a aday nà, na gan mer su way a đukwen tə mível kərtək awan.

Na gan mer su way sə ďakay anan ləbara a mugom a pə wan anahan Yesu Almasihu.

¹⁰ Na gan amboh həna, aday á vuro cəved sa zlak ayak əga kwanay. Kak way ata kà zlak anan à nga ite nà, ni zlak ayak kutok. ¹¹ Anga na gak anan may nə bayak a sa zlak ayak saa varak ikwen ahay way ana Apasay Cəncan a sə vuro ataya awan, anga aday kə njiden məgala anahan. ¹² Na ja adəka nà, varuko anan məgala i zek ahay lele, anga mənuko də dəfak nga pə Yesu Almasihu.

¹³ Mərak uno ahay, u no dukwen, sənən apan aday nà, na gak anan may sa zlak ayak əga kwanay nə saray bayak awan. Əna hwiya nə njadək cəved a bay way anahan. U no sa zlak ayak saa ga mer su way à wulen a kwanay kawa anuno sa taa ga ù kon azar aya ata re, anga aday kə zəgihen anan sə pərahan azar anà Yesu lele. ¹⁴ Mbərom kə varak uno mer su way à alay inde. Natiya təktek ni ďakan anan ləbara ata anà do ahay fok. Nə ďakan anan anà do mə vəzle aya aday anà do mə vəzle a itəbay ataya re. Nə ďakan anan anà do mə jangay aya aday anà do mə jangay a itəbay ataya re. ¹⁵ Anga nan kutok, na gan may tə mindel sə ďakak ikwen anan ləbara a Yesu ata anà kwanay Ruma ahay re.

Ləbara ana Yesu nà, məgala awan

¹⁶ Nen tə ataslay mivəl a sə ďakay anan ləbara ana Yesu. U go waray bay. Anga ləbara a mugom ata nà, məgala ana Mbərom uda awan sa tam anan do sa dəf nga pə Yesu Almasihu ataya fok. A varan cəved pa 'am nə anà Yahuda ahay aday ù do su kon azar aya re. ¹⁷ Ləbara a mugom ata a ďakay aday

nà, Mbərom a təra anan dō zənzen a, dō dīdek a pa 'am anahan a nə kəkəməw. A nan nà, dō ahay tã daf nga pa wan anahan cəna coy. Cəved maza inde sabay. A təra nə kawa ana Mbərom a sa ja à Deftere anahan inde ata awan, a wa: «Dowan a kè dəfak nga pə Mbərom cəna, i təra anan dō dīdek a pa 'am anahan. Ata dowan ata i njad sifa dīdek awan.*»

Mbərom a ga mivel pə ines sə dō ahay fok

¹⁸ Aya əna, mivel a Mbərom winen apan i kay uho anga sa ga sariya pə huwan su dō zənzen awan, bina tinen tə dəfan apan bay, tə həran nga bay. Mbərom i gan atan sariya anga way a tinen a sa ga ata nà, kè mbəsakak anan cəved anà dō azar a sa san anan dīdek a Mbərom sabay. ¹⁹ Mbərom i gan atan sariya, anga ta san cəved sa tam zle. Ba kè dəkak atan anan cəved ata awan, əna tə bənək anan bitem anà cəved ata bay. ²⁰ Mbərom a aday nà, winen kəkəməw? Kula dowan kè canak anan bay. Əna a ban pə ananahan sə ndakay daliyugo ata wa nà, way anahan a mə ndakay ataya tə dəkay anan nə winen Ba Məgala pa sə viyviya awan, aday winen dō kərtek Mbərom a way anahan. Way ataya fok ta ca ike. Anga nan, dō ahay ti mba apan sa njad alay sa 'am tətə sabay.

²¹ Natiya kutok, kwa â ga nə ta san Mbərom zle dəp nà, tə həkək anan nga aday tə ngərak anan kawa abay tədə sə həran nga aday sə ngəran anà Mbərom ata bay. Adəka nà, abayak nga a tinen a fok nə pə way kəriya aya awan. Asan way a tinen kè hurfok. Ta san awan pə Mbərom sabay. ²² Tə bayak adəka nà, ta san way zle, cəkəbay tinen

* **1:17** Ca pə Habakuk 2.4.

ḡəlbəle aya awan. ²³ Tə varak anan mazlaḡ anà Mbərom, ḡo sa mac itəbay ata, sabay. Ta ma nga nə sə dukwen ḡərmec ù vo anà pəra ahay sa ga minje tu ḡo zənnen aday sa mac ataya awan, aday anà pəra ahay sa ga minje tə məvuhom ahay, way sə kiḡe ahay, aday anà way sa zla tə kutov ahay cara cara.

²⁴ Anga nan kutok, Mbərom a mbəsak atan sa ga way sa zlan atan à nga, way lelibay ataya awan. Ti ga way sə waray ahay sa ga məsagar pi zek ahay.

²⁵ Tə mbəsak Mbərom, ḡo sə ḡiḡek, anga sə pərahan azar anà way mungwalay aya awan. Tə həran nga aḡəka nə, anà way a Mbərom sə ndakay ataya awan. Tinen mbəsak zek a Mbərom a ḡo sə ndakay way ataya awan, ḡowan a abay təḡe sə həran nga, sə nḡəran pa sə viyviya ata awan. Amen.

²⁶ Anga nan, Mbərom a mbəsak atan tā ga way sə waray a sa zlan atan à nga cəvedabay ata awan. Uwar ahay, tə mbəsak sə nahay tə mungol ahay, ta ma nga sə nahay aḡəka nə tə uwar car aya awan. Way ata ḡukwen nə way sa zlan à nga anà Mbərom bay. ²⁷ Mungol ahay ḡukwen ta ga nə matanan, tə mbəsak anan uwar ahay, ta ma nga sa gan may aḡəka nə, anà mungol ahay kawa tinen aya awan. Natiya kutok, atə mungol tə mungol tinen apan ti ga way ma ga waray aya sa ga patan məsagar. Ti mer su way a tinen ataya, tinen apan ti nḡəzahay sariya pi zek anga ines a tinen ataya awan.

²⁸ ḡo ataya tə pəlay sa san Mbərom bay. Anga nan, winen a kə mbəsakak atan aday tā nes anan abayak nga a tinen matanan kutok, tā ga way lelibay aya bayak awan sa zlan atan à nga. ²⁹ Mivel a tinen nə, ma rah aya tə way lelibay aya cara

cara bayak awan. Tinen apan ti ga ubor pə way sə dō ahay, tinen sədœk aya awan, sərak aya awan, tinen apan ti vad dō, tinen apan ti tære, tinen apan ti njəkan uda anà dō ahay, tinen huwan aya awan, tinen apan ti gədan azar anà dō azar awan,³⁰ tinen apan ti ja 'am lelibay aya pə dō ahay, ti nan ide anà Mbərom, ti gənanahan anà dō ahay, ti həran nga anà zek a tinen, ti zlapay awan aya awan, tinen apan ti pəlay nə cəved wiya sa ga ines ahay, tə dəfan apan anà bəbay a tinen ahay kabay anà may a tinen ahay sabay,³¹ ta san way lele aya sabay, ta san pa 'am a tinen ma ja aya sabay, ta san sə pəlay dō sabay, dōwan a gan atan ĩ zek wa itəbay re.³² Aday dukwen, dō ataya ta san zle, Tawrita a Mbərom kà jak pə sariya ana dō ataya awan, ti njad amac. Kwa â ga nə ta san zle dəp nə, tinen apan ti ga way ataya matanan hwiya. Mə zakay a kutok nə, tinen apan ti həran nga anà dō sa ga way ataya kawa ta ga nə way lele aya awan.

2

Sariya a Mbərom saa gan anà dō ahay ata awan

¹ Kwa â ga nə iken waya waya, san apan aday nə, kak iken apan ki man anan mungok anà dō pə ines cəna, ka man anan mungok ata nə, anà zek anak awan re, anga ki mba apan sa njad alay sa 'am sabay, bina iken a dukwen ka ga nə way a lelibay ataya re. ² Da san apan zle asanaw, kak Mbərom kà gak anan sariya anà dō sa ga way matanan ataya nə, sariya anahan nə dīdek awan. ³ Iken dō sa man anan mungok ù dō pə way lelibay aya aday iken a ka ga way ataya re ata nə, ki saa tam

pə sariya a Mbərom a wa nə kəkəma kəla anaw?
⁴ Adəka bay, i ga nà, tiya nə kə kədəy anan sumor a Mbərom tə munapanaw anahan dəge? Kə kədəy anan anga Mbərom a ngam sa gak sariya fan bay ata bidaw? A gak sumor ata dukwen, aday kâ njad alay a sa yam pə ines anak ahay aday nà, ka san bidaw?

⁵ Iken nà, kurkwilen à sləmay anak inde, a nak sa yam pə ines anak bay adəka. Tə alay anak awan, a nak Mbərom â gak sariya anahan. Pə luvon sə sariya a Mbərom nà, ki ga dəcə nà, bayak awan. Anga pə luvon ata cəna, Mbərom i gan sariya anà dō ahay fok tə cəved awan. ⁶ I varan anà dō ahay fok nə pə way a tinen aya sa ga ata awan. ⁷ Dō hinen ahay tə rəzlen à nga wa anà mer su way lele aya, aday ti gan may anà mazlaḅ a Mbərom a saa varan atan ataya awan, ti gan may anà zlangar a anahan, ti gan may anà sifa sa ndav bay ata awan. Anà dō ataya kutok, Mbərom i varan atan sifa sa ndav bay ata kutok. ⁸ Əna dō azar aya ite, ti vəze pə Mbərom. Dō ataya ite nà, dō sa ngam didek itəbay ataya awan, aday tə pərahan azar adəka nà, sa ga nə sədək a tinen ahay ataya awan. Mbərom i bəjok anan way sə mivel anahan ahay fok pə tinen. ⁹ Matana awan, dō sə sədək ahay fok, ti njad dəcə sa sa lirew. I lah pə Yahuda ahay aday dō su kon azar aya kutok. ¹⁰ Aya əna, dō sa ga way lele aya ite nà, Mbərom i varan atan mazlaḅ, i ngəran atan, i varan atan zay. I lah sə varan pa 'am dukwen anà Yahuda ahay, aday anà dō su kon a azar aya re. ¹¹ Mbərom a ga mer su way anahan pə dō ahay nà, alay kərtek a wa.

¹² Dō su kon a azar ataya nà, tinen apan ti ga

ines, aday ta san Tawrita itəbay. Tinen ti lize dukwen, mənɟəna Tawrita ata re. Yahuda ahay ite nà, ta ga ines, aday ta san Tawrita zle. Mbərom i gan atan sariya anga Tawrita ata awan. ¹³ Dowan saa təra dō dīdek a pa 'am a Mbərom ta sa pak sləmay pə Tawrita nà, ibay. Si kak dōwan a kə dəfak anan apan aday. ¹⁴ Do su kon azar aya nà, ta san Tawrita itəbay. Aday dukwen, à alay azar aya nà, ta ga way tədə kawa ana Tawrita sa ja ata re. Ta gak kawa ana Tawrita sa ja ata nà, ata tə dakay anan Tawrita inde à mivel a tinen kwa abay á ga nə dōwan kà jak atan 'am sə Tawrita bay dəp nà, na. ¹⁵ Mer su way a tinen a sa ga ata a dakay anan nà, Tawrita inde ma ga nga awan, à mivel a tinen ahay inde, anga aday tã san way ana Tawrita sa jan atan «gen» ataya awan. Mez si zek a tinen a a dakay anan re. Bina, alay azar dukwen, tinen a ta san zle, ta gak way lelibay awan, kabay ta gak way lele awan ata re. ¹⁶ Pə luvon a aday way ataya ti kay zek uho, Mbərom i gan sariya anà dō ahay tə alay ana Yesu Almasihu ata awan. Mbərom i ga sariya pə dō ahay anga way mi dər aya à mivel inde ata awan. Ləbara mugom a nen sə təkəren anà dō ahay ata nà, a ja nə way ataya kutok.

Yahuda ahay tə dəfak anan apan anà Tawrita a bay

¹⁷ Kwanay Yahuda ahay, ki cen pa nga a kwanay həna nà, kəkəməw? Ki jen nà, kwanay Yahuda ahay, ki jen nə kə bənen Tawrita à alay inde, aday ki jen nà, kwanay dō a Mbərom ahay. ¹⁸ Ki jen nə way sa zlan à nga anà Mbərom ata dukwen, kə sənən zle coy, anga Tawrita kə dakak ikwen

anan way lele aya sa ga. ¹⁹ A ga pikwen nà, ki mben apan sə bənan alay anà hurof ahay aday sə dəvan anà dō a azar aya tinen ì ide zənnen a inde ata awan. ²⁰ Kwanay gədek a tətakan anan way anà dō ɓəlɓəle aya, aday sə jangan atan way anà dō gwaslay ahay aya à abayak nga inde mba ata awan. Matana awan, ki jen nə Tawrita kə ɗakak ikwen anan cəved sa san way aday sa san ɗidek ahay fok.

²¹ Əna kwanay apan ki tətakan anan anan way anà dō ahay, əna kwanay mbədek anan à nga wa sə tətakan anan way anà nga a kwanay aya awan. Ki jen nà: «Kâ ga akar bay!» Kwanay a, kwanay apan ki kəren way ahay. ²² Ki jen anà dō ahay nà: «Kâ ga mədigwed bay!» aday kwanay a, kwanay apan ki pəlen uwar ahay uho ata kəmaw? Kwanay apan ki gifen anan 'am anà dō ahay sa ga pəra, əna a zlak ikwen à nga sə kəray ahay way ahay ù doh sə pəra ataya wa kəkəma asa anaw? ²³ Kwanay apan ki hərən anan nga ì zek bayak awan, anga Mbərom kə varak ikwen Tawrita anahan, əna kwanay apan ki nəsen anan Tawrita ata nə pa ma mba asanaw? Ata kə nəsen nà, sləmay a Mbərom awan. ²⁴ Mə vinde a à Deftere a Mbərom a inde nə matanan, a wa: «Dō su kon azar aya tinen apan ti nes anan sləmay a Mbərom ɗəggerger anga kwanay Yahuda ahay.*»

Way sə ɗakay anan iken Yahuda ahay nà, agad mədəndalas bay

²⁵ Kwanay Yahuda ahay nə kə gəden mədəndalas anga sə ɗakay a nə kwanay dō a Mbərom ahay.

* **2:24** Ca pə Esaaya 52.5.

Kak kə pərihen anan azar anà way ana Tawrita sa ja matanan nà, i mak ikwen zek acəkan. Kak ki gen anan way ana Tawrita sa jak ikwen ata bay nà, ki təren kərtek a tu dō ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. Magwagway a kwanay a ibay. ²⁶ Natiya nà, dō kə gədak mədəndalas itəbay, aday kə bənək anan bitem anà 'am ana Tawrita a Mbərom ata lele nà, Mbərom a i ca apan kawa dō ma gad mədəndalas a bay aday daw? ²⁷ Anga nan kutok, dō su kon a azar aya aday tə gədak mədəndalas sə awan itəbay əna ti dəfan apan anà Tawrita ataya, ti sa mak ikwen anan mungok kutok asa. Anga kwanay nà, Tawrita a kwanay inde, aday kwanay apan ki gəden mədəndalas. Cəkəbay ki gen anan way mbala ana Tawrita sa ga apan 'am ata awan.

²⁸ Natiya kutok nà, sə təra Yahuda ahay dīdek aya nə maya anaw? Do sa gad pa zlay si zek anahan wa ata daw? A'ay. Agad mədəndalas dīdek a nà, agad pa zlay si zek wa cəna coy bay. ²⁹ Əna Yahuda dīdek nà, dō sa gad mədəndalas à mivél inde ata awan, bina mbala ana Tawrita sa ja apan ata bay. Anga agad mədəndalas dīdek a nà, mbala ana Apasay a Mbərom sa gad à mivél inde ata awan. Wita dukwen, 'am sə Tawrita mə vinde avinde ata bay. Do matanan kutok cəna, saa həran nga nə Mbərom a bina, dō zəzen a bay.

3

Mer su way ana Mbərom sa ga nà, lele

¹ Izəne dōwan a i cəce: «Kak matanan cukutok nà, Yahuda ahay tə zalay dō su kon a azar aya nə ta ma kutok anaw? Agad mədəndalas a tinen ata

nà, magwagway a inde asa daw?» ² Tə didek a nà, magwagway a inde nə mənjoek bay. Mama'am aday nà, Mbərom kə varak atan anan 'am anahan à alay inde.

³ Izəne dō hinen i cəce asa: «Yahuda aya azar a tə dəfan apan anà 'am a Mbərom sabay. Aka aday, a nan sa ja kutok nà, Mbərom i ga anan way anahan sə zlapay anan ata sabay kutok daw?»

⁴ Matanan bay! Kwa â ga nə dō ahay fok mungwalay aya awan, Mbərom nà, a gad mungwalay itəbay asanaw! Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:

«Iken Mbərom nà, ka jak 'am cəna, dō ahay fok ti san nə ka ja didek a hwiya acəkan.

Dowan a kə pəlak anak cəved sə mungok dukwen, i san iken dō didem a hwiya.*»

⁵ Izəne dō maza awan i cəce re: «Ines a mənuko sa ga ataya, ta man zek anà dō ahay sa san Mbərom winen a ga ines itəbay. Kak matanan nà, ines a mənuko ahay ti ga mer su way lele awan. Ata, sariya a Mbərom sa gak uko ata nà, tə cəved a bay kələdaw?» Ni ja uda kawa su dō a man a aday!

⁶ Matanan bay jiga awan, Mbərom winen dō didek a hwiya. Bina aday i saa gan sariya anà dō sə daliyugo aya kəkəməw?

⁷ Izəne dō hala maza i cəce asa re: «Kak nen apan ni ga ines nà, ata a kay uho nə Mbərom nə dō didek awan, aday dō ahay ti varan mazlaḅ adəka. Əna, i go uda sariya anga nen dō sa ga ines nə pa ma asa mba anaw?» ⁸ Kəkəməw? Kak matanan nà, sa ga ines nə lele cukutok, anga sumor a Mbərom i kay ahay uho! Də a azar ta gad upo mungwalay sa jəka:

* **3:4** Ca pə Jabuura 51.6.

«Sa ja 'am ata nə Pol.» Do ataya dukwen ti njad wa sariya a Mbərom.

Do mənjanə ines nə, ibay

⁹ Natiya kutok nə, mənuko Yahuda ahay, də zalay do su kon azar aya daw? A'ay, də zalak dowan ibay. Kawa anuno sa ja bine siwaw nə, Yahuda ahay pi zek tu do su kon azar aya fok, ines a lavan atan nga.

¹⁰ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja aday nə:

«Dowan inde kwa kərtek didek a nə, ibay.

¹¹ Dowan inde kərtek sa san didem nə, ibay.

Dowan inde sə pəlay sa san Mbərom a dukwen, ibay re.

¹² Do ahay fok tə mbədahak anan ləen anə Mbərom, tə tərak do kəriya aya awan.

Dowan inde sa ga sumor kwa kərtek dukwen, ibay.†»

¹³ «Way sa nay uho à 'am a tinen ahay wa cəna, lelibay aya fok,

kawa way sa nay ahay à jəvay mə təba a wa a rəbas ike ata awan.

Miresl a tinen ahay tə mbəda nə, way sə njəkan uda anə do a azar aya awan.‡»

«'Am a tinen ahay fok nə kawa umom su kòn ahay.§»

¹⁴ «Ta ja dukwen, 'am sə tahasl do ahay hwiya, aday 'am mi wesl aya re.* »

¹⁵ «Ta haw sa vad do dukwen ahahaw.

¹⁶ A man a tinen sa zla ahay cəna, ti həzlap way sə gəban dəcə anə do ahay bayak awan.

† **3:12** Ca pə Jabuura 14.1-3, 53.2-4; Gaajoowo 7.20. ‡ **3:13** Ca pə Jabuura 5.10. § **3:13** Ca pə Jabuura 140.4. * **3:14** Ca pə Jabuura 10.7.

17 Ta san cəved sə njahay zay tə do ahay itəbay re.†»

18 «Tə jəjaran anə Mbərom itəbay fok.‡»

19 Kak Deftere a Mbərom kə jak matanan cuku-tok nà, da san apan zle, a jan 'am ata nə anà do a aday Mbərom a varay 'am anahan a à alay a tinen ahay inde ataya bidaw? Natiya kutok, dowan inde kwa kərtek i mba apan sə məman anan ines tətə sabay. Mbərom i gan sariya anà do ahay fok. 20 Matana awan, dowan inde saa təra do didek a pa 'am a Mbərom anga sə dəfan apan anə Tawrita nà, ibay. Adəka, Tawrita a jan anà do ahay nà, ines inde aday tã san anan coy.

Do ahay ti təra do didek aya pa 'am a Mbərom nə kəkəməw?

21 Həna nà, Mbərom kə təbak anan cəved anà do ahay sə təra do didek aya pa 'am anahan. Cəved a wiya ata nə tə bənak pi zek tə cəved sə Tawrita bay. Aya əna, Tawrita pi zek tu do maja'am ana Mbərom ahay ta jak pə cəved ata kurre way anahan. 22 Cəved ata nà, natiya awan: Dowan aya tə dəfak nga pə Yesu Almasihu nà, tinen ti təra do didek aya pa 'am a Mbərom kutok. Mbərom a təba cəved ata dukwen, anga Yahuda ahay taayak bay, əna anà do saa dəf nga pə Yesu ahay fok. Anga Mbərom awan aday nà, a gəzla do ahay pi zek wa itəbay. 23 Bina, do ahay fok ta gak ines. Ta slak sə njahay à man sə mazla6 a Mbərom cəncan ata bay. 24 Aya əna, Mbərom kə gak atan sumor anahan kəriya awan, kə tərak atan do didek aya pa 'am anahan. A ga matanan ata dukwen tə alay ana Yesu Almasihu, do sə təmay atan ahay à atahasl

† 3:17 Ca pə Esaaya 59.7-8. ‡ 3:18 Ca pə Jabuuru 36.2.

wa ata awan. ²⁵ Mbərom a slənay anan, anga aday â mac à yime sə do ahay fok, aday mez anahan â banay puko wa ines ahay. Matanan, dowan a kə dəfak nga pə Yesu cəna, Mbərom i pəsen anan ines anahan kutok. A ga kətanən nà, anga a nan sə dəkay anan nə winen do didek awan. Ines sə do ahay sa taa ga ataya nà, Mbərom a taa ga kawa a canan atan bay, ²⁶ a taa njahay tete kawa awan ibay. Əna həna kutok, winen apan i dakan anan anà do ahay nà, winen do didek awan, ta sa ga way didek awan. Aday dukwen, a nan sə təra anan do sa daf nga pə Yesu ahay, do didek aya pa 'am anahan.

²⁷ Kak matanan cukutok nà, awan a inde kə mbəsakak uko aday dī njad sa ga anan ti zek daw? Ibay jiga awan. Kak abay dowan a a dəfan apan nà, anà Tawrita fok kəma, ata abay i mba apan sa ga anan ti zek lele. Əna Mbərom a a təba nə cəved miza awan. Cəved ata nà, adaf nga pə Yesu Almasihu.

²⁸ Matanan, da san zle way anahan, Mbərom a təra anan do ahay, do didek aya pa 'am anahan nà, anga tə dəfak nga pə Yesu, bina anga sə dəfan apan anà Tawrita a Musa bay. ²⁹ Aka aday winen a nà, Mbərom sə Yahuda ahay taayan kələdaw? A'ay, winen Mbərom sə do ahay kəzlek, Yahuda ahay tu do su kon azar aya təkə. ³⁰ Anga Mbərom nə winen kərtek. Kak Yahuda ahay tə dəfak apan nga, i təra atan do didek aya pa 'am anahan. § Matanan re, kak do su kon azar ataya tə dəfak nga pə Mbərom dukwen, i təra atan do didek aya pa 'am anahan re.* ³¹ Na jak matanan nà, ata nə kədiyək anan

§ **3:30** Yahuda ahay, tinen do ma gad mədəndalas aya awan.

* **3:30** Do su kon azar aya nà, tinen do ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan.

Tawrita adəka daw? Adəka bay, nə həran nga, aday nə təra anan way lele kawa ana Mbərom a sa dəf anan ata awan.

4

Minje ana Ibərahima

¹ Həna nə, bayakuko pə bije a mənuko Ibərahima aday. Di ja nə maw? Ma sə tərən anaw? ² Kak Ibərahima kə tərak do didek a pa 'am a Mbərom anga a ga mer su way lele nə, abay tiya nə i njad sə həran nga anə zek. Əna kə njadak sə həran nga anə zek pa 'am ana Mbərom bay. ³ A Deftere a Mbərom inde nə, ta ja apan nə maw? «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.*» ⁴ Da san zle, dowan a kə gak mer su way cəna, tə haman way sə herreḅ anahan, bina tə varan nə magwagway bay asanaw? Wita nə way sə herreḅ anahan a way anahan. ⁵ Əna dowan a kə dəfak nga pə Yesu mənəna a dəf nga pi mer su way anahan lele aya nə, Mbərom i ca apan nə, adaf nga anahan ata kə tərak anan do didek awan. Cəved a Mbərom inde sə təra anan do ahay do didek aya pa 'am anahan, aday ta 'am kəriya awan.

⁶ Bahay Dawuda a ja matana re. A ja nə, Mbərom a təra anan do sa dəf apan nga ataya, do didek aya pa 'am anahan, mənəna a ca ide pi mer su way a tinen ata awan. Ti taslay mível kutok. Matanan, Dawuda a wa:

⁷ «Do sa ga ines ahay ti taslay mível,
 anga Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen
 ahay,

* **4:3** Ca pə Laataanooji 15.6.

aday kè banak patan wa atahasl a tinen ahay fok.

⁸ Do sa ga ines ahay, ti taslay mível,
 anga Mbərom i ca pə ines a tinen ahay sabay.†»

⁹ Natiya, ataslay mível ata nà, winen mə lavay zek a anga Yahuda ahay dəkdek daw, kabay anga do su kon azar aya cite daw? Nə lahak sa ja coy asanaw: «Ibərahima kè dəkdek nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do dīdek awan.‡» ¹⁰ Way ata a təra nà, siwaw? A gad mədəndalas aday daw, kabay pə dəba anahan a wa daw? Pə dəba anahan a wa bay. A sa gad mədəndalas nà, Mbərom kè tərak anan winen do dīdek a pa 'am anahan coy. ¹¹ Ibərahima a gad mədəndalas sə dəkay anan winen kè dəkdek nga pə Mbərom coy, aday Mbərom kè tərak anan do dīdek a pa 'am anahan coy re. Matanan Ibərahima a təra bəbay su do sa dək nga ahay aday tinen ma gad mədəndalas a itəbay ataya fok. Bina Mbərom a təra atan do dīdek aya pa 'am anahan kawa anahan sə təra anan Ibərahima ata awan. ¹² Aday Ibərahima, winen bəbay su do ma gad mədəndalas aya fok re, əna si ti pərahan azar anà cəved sə adək nga ana Ibərahima à alay a aday a saa gad mədəndalas ata awan.

Way a Mbərom mə zlapan a anà do anahan ahay

¹³ Mbərom a zlapan anà Ibərahima, i varan anan daliyugo fok anà zahav anahan. Matanan kutok, Mbərom a a zlapan anan nà, anga Ibərahima kè dəkdek anan apan anà Tawrita bay, əna a zlapan anan anga Ibərahima kè dəkdek apan nga ata awan,

† 4:8 Ca pə Jabuuru 32.1-2. ‡ 4:9 Ca pə Laataanooji 15.6.

kè tərak dō dīdek a pa 'am anahan. § 14 Kak dōwan aya inde tə njadak way ata anga sə dəfan apan anà Tawrita cəna, ata adaf nga pə Mbərom i təra kəriya bugol, aday 'am a Mbərom sə zlapay anan ata kè tərak way kəriya re. 15 Tawrita a gəbay ahay cəna, mivəl a Mbərom, bina dō ahay tə dəfan apan bay, ta gak ines. Abay Tawrita â ga ibay cəna, aga ines i ga inde sabay re.

16 Anga nan kutok, way a Mbərom sə zlapay anan ata nà, a zlapan anan nə anà dō sa daf apan nga ahay. A ga matanan ata dukwen, aday â varan atan anan way ata kəriya awan. 'Am ata mə zlapan a dukwen, anà zahav ana Ibərahima ahay fok. Zahav ana Ibərahima nà, dō sə dəfan apan anà Tawrita ahay dəkdek bay, əna dō sa daf nga pə Mbərom kawa Ibərahima ahay re. Anga winen nə bəbay a mənuko aya fok. 17 Kawa ana Mbərom sa jan anà Ibərahima, a wa: «Nə tərak iken bije sə zahav ahay bayak awan.*» Matanan Ibərahima nà, winen bəbay a mənuko pa man sə ide a Mbərom, anga winen kè dəfak apan nga. Mbərom winen dō sə varan sifa anà way ma mac aya fok, dō sə ndakay way ahay fok tə alay məgəbar awan, ata awan. 18 Abay abayak nga ana Ibərahima inde pə awan sabay, əna kè dəfak nga pa 'am a Mbərom sa ja: «Wan sə kutov anak ahay ti baslay zek bay†» ata awan. Kè dəfak anan ide anahan zuhhwe pə Mbərom, kè tərak bəbay sə zahav ahay bayak awan acəkan. 19 A san zle re, ava anahan kè dəzlek bəse səkat coy, aday Saratu dukwen, i mba apan sa

§ 4:13 Ca pə Laataanooji 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18. * 4:17 Ca pə Laataanooji 17.5. † 4:18 Ca pə Laataanooji 15.5.

ga wan sabay. Kwa â ga nə zlay si zek anahan nə coy kawa ma mac awan dəp nə, adaf nga anahan pə Mbərom ata bəle a bay.

²⁰ Anga nan, kula way a Mbərom sə zlapan anan ata, kà gak anan hiyem hiyem bay. Adəka nə, adaf nga anahan kə jərahak, a ma nga sə həran nga à Mbərom. ²¹ Way inde a san zle kərtek cəna: Mbərom nə məgala anahan inde sa ga way anahan sə zlapay anan ata awan. ²² Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.‡ ²³ 'Am a Deftere sa ja «Mbərom a ca apan nə winen do didek awan» ata, mə vinde nə anga Ibərahima dəkdək bay. ²⁴ 'Am ata mə vinde a anga mənuko re. Da daf nga nə pə Mbərom, winen do sə pədəkey anan Bahay a mənuko Yesu à wulen su do ma mac aya wa ata awan. Aday winen a dukwen i i təra mənuko do didek aya pa 'am anahan. ²⁵ Mbərom a mbəsak anan â mac anga ines a mənuko ahay, aday a slabakay anan anga dâ təra do didek aya pa 'am anahan awan.

5

Mbərom a zlah anan məlmal anahan tə mənuko nə, tə Yesu

¹ Matanan kutok, də təra do didek aya pa 'am a Mbərom, anga də dəfak apan nga, aday həna kutok zay a mənuko inde tə winen anga Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ² Winen kə njadak uko cəved aday Mbərom a gak uko sumor, anga də dəfak nga pə winen awan. Tə sumor anahan ata nə, dī jəra sə tavay apan nə njənan lele. Di taslay anan mivel,

‡ 4:22 Ca pə Laataanooji 15.6.

anga dī i njad sə njahay à man sə mazla6 a Mbərom.
³ Aday asa, dī taslay mível tə dəcə a mənuko ahay re, anga da san zle, da gak dəcə nà, dī njad ngatay aday. ⁴ Ngatay aday dukwen, i təra mənuko dō ma san nga aya awan. Aday də tərak dō ma san nga aya ite, dī dəfan ide anà way sa 'am. ⁵ Di dəfan ide anà way sa 'am, way sa 'am ata dukwen a njəkan uda anà dō itəbay asanaw? Anga Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan coy ta sə varak uko ahay Apasay anahan Cəncan a à mível inde re.

⁶ Ayaw, à alay a mənuko bəle aya mba ata nà, Almasihu winen kə məcak anga mənuko, mənuko aday nà, dō mə vəze aya pə Mbərom. Almasihu a mac nà, à alay ata kutok, kawa sa zlan à nga à Mbərom. ⁷ Dowan saa təma sa mac anga dō dīdek a natiya ca nà, ibay. Izəne anga dō sa ga way lele aya nà, dō ahay ti ngam sa mac. ⁸ Cəkəbay Almasihu a mac anga mənuko nà, à alay a mənuko dō sə ines ahay hwiya. Matanan Mbərom a kay anan ahay asan zek anahan anga nuko nà, na. ⁹ Aya, mez ana Almasihu kə varak uko cəved sə təra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom. Anga nan da san zle lele re, zek a ana Almasihu a dukwen, i i tam mənuko à mível a Mbərom saa ga pə dō ahay ata wa re. ¹⁰ A alay a aday mənuko dō sa nan ide anà Mbərom ahay hwiya ata nà, winen kə ndəvak anan sa zlah anan məlmal tə mənuko, tə amac a wan anahan. Aka aday həna də tərak dō anahan ahay coy nà, i tam mənuko à sariya anahan saa ga ata wa, anga wan anahan kə slabakak ahay à məke wa kutok bidaw? ¹¹ Wita dəkdek cəna coy bay. Di taslay mível re, anga ajapay a mənuko tə Mbərom, bina Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə tərak mənuko

car a Mbərom ahay coy asanaw?

Minje ata ana Adama tə Almasihu

¹² Atahasl a nay ahay pə daliyugo nà, anga do kərtek sa ga ines, winen nà, Adama. Aday ines anahan a tavakay ahay amac pə do ahay. Do ahay fok ti mac kutok, anga fok a tinen a ta gak ines re.

¹³ Mbərom a saa varan Tawrita anà Musa nà, ines inde pə daliyugo coy. Əna à alay a Tawrita inde fan bay ata nà, Mbərom a baslay ines a tinen ahay fan bay re. ¹⁴ Aya əna, a bənay ahay pə Adama wa hus pə Musa dukwen, amac winen apan i vad do ahay. Kwa tinen ta gak ines kawa ana Adama do sə vəze pə Mbərom ata itəbay nà, amac kə vədək atan re.

Adama dukwen, winen kawa minje ana Yesu, dowan a saa nay ahay ata awan. ¹⁵ Əna magwagway a Mbərom sə varak uko tə Yesu ata nà, kə gak minje tə ines mbala ana Adama sa ga ata bay. Tə dīdek a nà, do ahay bayak a tə məcak anga ines ana Adama. Əna magwagway a Mbərom sa var kəriya tə alay ana Yesu Almasihu ata nà, a zalay atahasl ana Adama. Anga Mbərom kə gak anan sumor anà do ahay kə zalak. ¹⁶ Magwagway a Mbərom nà, a ga minje tə atahasl ana Adama bay. Ines ana Adama sa ga ata nà, kə varak anan mungok coy, sariya kə bənak anan. Aya əna, sumor a Mbərom a mbasay pə ines sə do ahay, kwa à ga nə ta gak ines bayak awan, aday a təra atan do dīdek aya pa 'am anahan. ¹⁷ Matanan kutok, anga ines su do kərtektəkke, amac kə mbərmak alay pə do ahay fok. Əna way sə zalay anan way ata tə sumor dukwen, a nay tu do kərtektəkke, winen Yesu Almasihu. Anga winen, Mbərom kə gak anan

sumor anà dō ahay bayan awan, a tēra atan dō dīdek aya pa 'am anahan. Matanan ti njad sifa sa ndav bay ata awan, aday ti ga bahay pə kərtek a tatə Yesu a kutok.

¹⁸ Natiya kutok, ines su dō kərtek kə gəbak ahay 'am sa ban anan dō ahay fok. Matanan, mer su way su dō kərtek lele a, kə gəbak ahay 'am sə tēra anan dō ahay fok, dō dīdek aya pa 'am a Mbərom, aday sə varan atan sifa sa ndav bay ata re. ¹⁹ Kwakwa ata nà, dō kərtektəkke a ngam sə dəfan apan anà Mbərom bay. Anga nan, dō ahay bayak a tə tərak dō sə ines ahay. Matanan re, dō kərtektəkke a dəfan apan anà Mbərom. Anga nan, dō ahay bayak a ti tēra dō dīdek aya pa 'am anahan.

²⁰ Tawrita a dəzley ahay nà, anga aday ines ahay tã ma nga sə zəga pə dō ahay ite. Əna à man a aday ines kə zəgahak ata nà, sumor a Mbərom a ma nga sə zəga pə dō ahay ite re. ²¹ Kwakwa ata nà, məgala ana ines inde sa vad dō. Həna dukwen, sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay ata nə məgala anahan inde sə tēra atan dō dīdek aya pa 'am anahan re. Natiya, dō ahay ti mba apan sa njad sifa sa ndav bay ata awan. Ti njad anan nə tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

6

Aga bap̄tisma nà, amac tə Yesu aday aslabakay à məkə wa tə winen a re

¹ Həna kutok nà, u no sa ja nə maw? Zəgahuko anan sa ga ines aday sumor a Mbərom à zəga ite dāw? ² Matanan bay re. Də takas nà, à amac wa. Anga nan, ines a lavak uko nga sabay. Aka aday dī njahay i ines inde kəkəma asa anaw? ³ Da san way

ata zle lele. A alay a mənuko sa ga baptisma ata nà, də japay nə tə Yesu Almasihu, aday dā mac tatə winen a re. ⁴Matanan, tə baptisma ata nà, mənuko fok də məcak tatə winen, aday ta lak mənuko tatə winen a re. Əna mazlaḅ a Mbərom nə məgala awan, a slabakay anan Almasihu à wulen su dō ma mac aya wa. Natiya kutok, i slabakay ahay mənuko anga aday dā njad sə njahay tə sifa wiya awan.

⁵ Natiya, də japak tə winen à alay a mənuko sa mac tə winen ata awan. Matanan, à alay a mənuko saa slabakay à məke wa ata nà, dī japay tə winen à aslabakay anahan à amac wa ata re. ⁶ Sənuko way inde aday: Anjahay a mənuko kwakwa ata nà, tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad a pə kərtek a tə Almasihu, anga aday ubor sə ines a mə japay a tə mənuko ata dukwen à lize sə coy, aday mənuko dē təra bile sə ines ahay sabay. ⁷ Natiya kutok, dōwan a kə məcak cəna, winen bile ana ines sabay. ⁸ Matanan, kak də məcak tə Almasihu nà, dī daf apan nga dī njahay tə sifa anga winen a re. ⁹ Almasihu a slabakay ahay à məke wa. Anga nan, dā san a zle re, i naa mac sabay, anga məgala ana amac inde apan sabay. ¹⁰ Almasihu kə məcak. Amac anahan ata kə gəzлак atan pi zek wa tə ines sə coy. Həna nà, winen pə kərtek a tə Mbərom, tə sifa awan. ¹¹ Matanan re, kə sənən zle, kwanay dukwen kə məcen, aday kə gəzlen pi zek wa tə ines. Həna nà, kwanay pə kərtek tə Mbərom tə sifa aya awan, anga kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu.

¹² Anga na awan, ines à ga pikwen məgala sabay, kə pərihen anan azar anà ubor si zek a kwanay

ahay sabay. Ki mæcen wanahan asanaw! ¹³ Kâ sa mbæsiken anan zek a kwanay ines â ga anan mer su way lelibay aya sabay. Gen adæka næ mer su way a Mbærom kutok, kawa dō ma mac aya ta may uho à mæke wa ataya awan. Mbæsiken anan zek a kwanay hæna nà, sa ga mer su way dīdek aya kutok. ¹⁴ Sæ lavak ikwen nga hæna nà, Tawrita sabay, æna sumor a Mbærom sa gak ikwen ata kutok. Natiya mægala ana ines inde pikwen sabay.

Minje sæ bile

¹⁵ Hæna nà, dī ja næ maw? Sæ lavak uko nga nà, Tawrita sabay, æna sumor a Mbærom kutok. Cæved inde sa ga way lelibay a adæka dāw? A'ay! ¹⁶ Kæ sænen itæbay dāw? Kæ tæren bile su dō aday nà, bælaray si ki dæfen anan apan anà dōwan ata awan. Kak kwanay bile ana ines ahay, ines i lagay kwanay hus à amac inde. Kak kwanay bile ana Mbærom ahay, ata Mbærom i tæra kwanay dō dīdek aya awan. ¹⁷ Kwakwa ata nà, kwanay bile ana ines ahay. Ngæren anan anà Mbærom anga hæna kæ tæmihen sæ dæfan apan tæ mivel kærtek a anà atætak way a kwanay a sæ slæne ata awan. ¹⁸ Abay kwanay bile sæ ines ahay, æna kæ tæmen ahay à bile sæ ines wa, aday kæ tæren bile ana dīdek ahay kutok ite. ¹⁹ Næ gæba minje sæ bile nà, anga aday kê sænen way a ni jak ikwen ata awan. A alay a kwanay bile sæ ines ahay ata nà, kæ mbæsiken anan zlay si zek a kwanay â ga mer su way lelibay aya awan. Ki gen nà, mer su way sæ sædœk ahay dækdæk. Hæna biten dūkwen, kwanay bile sæ dīdek ahay. Matanan, mbæsiken anan zek a kwanay â

gan mer su way lele aya awan. Ata anjahay a kwanay i t̄era à c̄ancan a inde.

²⁰ Natiya kutok, à alay a kwanay ɓile s̄a ines ahay ata n̄a, aga mer su way lele c̄ana, a zlak ikwen à nga bay. ²¹ Ata, à alay ata kutok n̄a, ki gen n̄a maw? Way a sa gak ikwen waray h̄ana biten ataya awan. A andav s̄a way ma ga waray ataya dukwen, amac inde. ²² Aya əna, h̄ana kutok, k̄a t̄amen ahay à ɓile s̄a ines ata wa. K̄a t̄aren ɓile ana Mb̄erom ahay. Anga nan, anjahay a kwanay i t̄era à c̄ancan a inde kutok. A andav a inde ite, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. ²³ Magwagway s̄a ines n̄a, amac. Əna way a Mb̄erom sa var k̄ariya ata n̄a, sifa sa ndav bay p̄a k̄artek a t̄a Yesu Almasihu, Bahay a m̄anuko.

7

Do sa dafnga p̄a Yesu ahay, t̄a Tawrita

¹ M̄arak uno ahay, way uno a ni jak ikwen ayak h̄ana ata n̄a, ki s̄enen, anga k̄a s̄enen Tawrita zle coy. Tawrita a lavan nga an̄a d̄o n̄a, si à alay a winen t̄a sifa p̄a daliyugo mba ata awan. ² Minje n̄a kawa uwar. A alay a mbaz anahan inde t̄a sifa n̄a, Tawrita a ɓan anan p̄a mbaz anahan ata awan. Əna, mbaz anahan k̄a sak a mac ite n̄a, Tawrita k̄a mb̄esakak anan ahay à 'am ana mbaz anahan ma mac ata wa. ³ Uwar k̄a sak a zla à mbaz hinen, aday mbaz anahan a mama'am ata ma mac a bay c̄ana, wita uwar ata k̄a gak m̄edigwed̄ pa mbaz anahan ata awan. Əna mbaz ata k̄artek a k̄a m̄acak c̄ana, 'am s̄a Tawrita ata inde apan sa ga m̄edigwed̄ a sabay. I mba apan sa zla à mbaz hinen, k̄a gak ines bay.

4 Mərak uno ahay, kwanay həna ata dukwen, matanan. Kwanay kə jipen pə kərtek a tə Yesu Almasihu, dōwan a sa mac anga kwanay pə dədom mə zləngad ata awan. Anga nan kutok, kwanay dukwen kə məcen aday kə gəzlen tə Tawrita sə coy. Həna kə jipen tə Yesu, dō sə slabakay ahay à məke wa. Matanan kutok, dī mba apan sa gan mer su way lele aya anə Mbərom, i zlan à nga. 5 Da taa ga nà, mer su way sə ubor si zek a nuko ahay. Way ana Tawrita sa ga apan 'am ata nà, ubor si zek nə a gan may sa ga nə tinen aya awan. Way a lelibay ataya nà, tə lagay mənuko à amac inde. 6 Həna kutok, də gəzlak tə Tawrita, anga də məcak pə kərtek a tatə Yesu. Anga nan, dī mba apan sa gan mer su way anə Mbərom tə cəved lele aday wiya awan, cəved ana Apasay Cəncan a sə dəkak uko anan ata awan, bina, kawa ana mənuko sa taa ga anga də dəfan apan anə Tawrita ata sabay.

Mer su way ana Tawrita

7 A nan sa ja həna nə ma kutok anaw? Tawrita ata nà, way sə nes dō adəka dāw? A'ay! Əna na san ines inde nà, anga Tawrita sə dūko anan. Bina, abay na san ubor bay, anga na san 'am a sa jəka: «Kâ sa ga ubor bay*» ata bay. 8 Əna nə sləne 'am ata cəna, ines kə njadak upo cəved kutok, a ga anan mer su way ta 'am ata sə wuho ubor ahay cara cara i zek inde. Mənjəna Tawrita nà, ines a aday dukwen, winen way ma mac awan. 9 Bina, à alay a nen nə sənək pə Tawrita fan bay nà, nen lele njənnjan tə sifa awan. Əna na san Tawrita kutok cəna, ines kə tərak way tə sifa bugol, aday winen

* 7:7 Ca pə Gurtaaki 20.17; Tooktaaki Tawreeta 5.21.

məgala awan. ¹⁰ Ata jumdođ, nen nə məcak ite re. Anga nan kutok, 'am a abay i lagay nen à man sə sifa ata nə, a ma nga sə gəbo ahay adəka nə amac. ¹¹ Natiya Tawrita a varan cəved anà ines sə njəko uda, aday sa vad nen re.

¹² Ayaw, Tawrita nə winen way cəncan awan, aday 'am anahan a ma ja ataya đukwen, tinen way cəncan aya, way đidek aya, aday way lele aya re. ¹³ Aka aday way lele ata a ma nga sa vad nen asa đaw? A'ay re! Əna ines a gəba way a lele ata, a ga anan mer su way sə vuro amac. A təra matanan, anga aday đá san ines nə, winen ines ata acəkan way anahan. Matanan, Tawrita a ka anan mer su way sə ines lelibay aya fok.

Ines a ka anan məgala anahan pu do zənnen awan

¹⁴ Matanan kutok, đá san zle, Tawrita aday nə, a nay ahay à alay a Mbərom a wa. Aday nen nə do zənnen awan, bile sə ines. ¹⁵ Tə đidek a nə, way uno sa ga ata cəna, na san bay. Anga way su no sa ga ata nə, na ga bay. Way su no sa ga bay ata awan, wita nə ni ga anan kutok. ¹⁶ Kak way uno sa ga ata u zlo à nga bay nə, ata nə sənək kutok, Tawrita, winen way lele awan. ¹⁷ Matanan kutok, sa ga way lelibay ata nə nen bay. Atahasl a mə njahay a i nen inde ata sa ga anan. ¹⁸ Anga nan kutok, na san zle, awan inde lele awan i nen inde nə, ibay. Na ja nə, pə ubor si zek uno, nen do zənnen awan ata awan. Aga way lele đukwen, u zlo à nga, əna na mba apan sa ga bay. ¹⁹ Bina lele su no sa ga ata nə, na ga anan bay, aday lelibay a su no sa ga bay ata kutok, na ga adəka nə, winen awan. ²⁰ Kak way lelibay aday u

no sa ga bay dukwen na ga anan cəna, sa ga awan ata dukwen, nen bay. Atahasl a mə njahay a ĩ nen inde ata awan, sa ga way ata nə winen, nen bay.

²¹ Nga sa 'am a inde kutok: A alay a u no sa ga way lele cəna, ngazl ines a tuvo uda awan. ²² Bina, à mível uno a inde nà, nen mə taslay mível a sə pərahan azar anà Tawrita a Mbərom. ²³ Anga nan kutok, na ca apan nà, awan a inde lelibay a ĩ nen inde a slabak anan vəram tə abayak nga uno sa gan may anà way lele ata awan. Natiya, nen nə tərak bile ana atahasl a mə njahay a ĩ nen inde ata awan. ²⁴ Anga nan kutok, nə tərak dō mə jəjay a sə coy. Aday saa tam wa nen à amac ata wa həna nà, waya kutok anaw? ²⁵ Ngəruko anan həna anà Mbərom, anga kə təmak nen tə alay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Natiya kutok, tə ajalay nga uno cəna, ni dəfan apan anà Tawrita a Mbərom, əna ubor si zek uno a gan may sə pərahan azar anà cəved sa ga ines dəkdek.

8

Anjahay tə sifa wiya awan

¹ Matanan kutok, həna nà, awan saa ban anan dō ana Yesu Almasihu ahay à sariya inde nà, inde sabay. ² Anga məgala ana Apasay sa var sifa tə alay ana Yesu Almasihu ata a təmay nen à məgala ana atahasl tə amac ata wa. ³ Tawrita ana Musa a mba apan sa tam anan dō itəbay, anga bəle sə sluwed si zek su dō kə mbəsakak anan cəved a bay re. Əna Mbərom nà, a mba apan. A slənay ahay wan si zek anahan ti zek a kawa su dō zənzen aya, aday sə təmay nuko ĩ ines a mənuko ahay wa. Tə cəved ata kutok, Mbərom kə gak anan sariya anà ines ĩ

zek su dō zænzen ata inde kutok. ⁴ A ga matanan, anga aday dá mba apan sa ga way ana Tawrita sa ja ata awan. Bina, dī dǎfan apan nà, anà Apasay a Mbərom kutok, bina anà ubor si zek à mənuko sabay. ⁵ Aday nà, dō sǎ dǎfan apan anà ubor si zek a tinen ahay nà, ta ga way sa zlan à nga anà zek a tinen ahay. Əna dō sǎ dǎfan apan anà way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom cəna, ta ga dūkwen way sa zlan à nga a cite. ⁶ Dō sa taa bayak pə way sǎ ubor si zek anahan ahay cəna, a dazay nə à amac inde. Aday dō sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom ite dūkwen, i i njad zay tǎ sifa sa ndav bay ata awan. ⁷ Dō sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà ubor si zek cəna, winen dō manide a Mbərom, anga a dǎfan apan anà 'am a Mbərom bay, aday a mba apan bay re. ⁸ Dō sa ga way sa zlan à nga anà ubor si zek aday nà, i mba apan sa zlan à nga à Mbərom sabay.

⁹ Kwanay adəka nà, à alay ana mǎgala sǎ ubor si zek inde sabay, əna à alay ana mǎgala sǎ Apasay a Mbərom, winen mǎ njahay a à kwanay inde ata awan, kak kwanay apan ki dǎfan anan apan anà ubor si zek bay nà, na. Dowan a Apasay ana Almasihu uda ibay ata nà, winen dō anahan bay. ¹⁰ Kwa á ga nə Almasihu winen mǎ njahay a à kwanay inde, zek a kwanay nə hwiya i mac anga ines. Aya əna, Apasay a Mbərom i varak ikwen sifa, bina kǎ tǎren dō dǎdek aya pa 'am a Mbərom. ¹¹ Mbərom a slabakay anan ahay Yesu Almasihu à mǎke wa. Matanan, kak Apasay anahan ata dūkwen winen mǎ njahay a à kwanay inde nà, i slabakay ahay kwanay à mǎke wa tǎ winen a re.

¹² Natiya kutok, mǎrak uno ahay, gudire inde

puko. Gudire ata nà, sə ubor si zek bay, bəlaray dī ga kawa ana ubor si zek su dō zənzən a sa gan may bay. ¹³ Kak kə njihen kawa sa zlan à nga anà ubor si zek nà, ki mæcen. Aya əna, kə mbəsiken anan Apasay a Mbərom â mərōd anan ubor si zek ata nà, ki njidən sifa kutok. ¹⁴ Anga dō aday Apasay a Mbərom a lavan nga tətə cəna, winen wan a Mbərom. ¹⁵ Apasay ata dukwen a təra kwanay bile aya bay, aday i pak pikwen zlawan maza sabay. A təra kwanay adəka nà, wan a Mbərom ahay sə coy. Aday, tə Apasay ata kutok, də ngaman anà Mbərom nà, «*Abba*, Bəbay uno!» ¹⁶ Apasay a Mbərom a tə alay anahan a dakan anan anà apasay a mənuko sa san anan nə mənuko wan a Mbərom ahay. ¹⁷ Kak mənuko wan a Mbərom ahay cukutok nà, dī njad way anahan a sə dərən anà gwaslay anahan ahay ata re asanaw! I varak uko way anahan sə varan anà Almasihu ata re. Matanan, kak də təmahak sa ga dəcə anga Almasihu nà, dī njad sə təma way sə mazlaḅ anahan ataya re.

Mazlaḅ a mənuko saa njad azanaka ata awan

¹⁸ A ga upo aday nà, awan sə zlangar anan dəcə a mənuko sa ga həna ataya tə mazlaḅ a Mbərom saa varak uko azanaka ataya nə ibay. Kwa mənjoek ca! ¹⁹ Way a Mbərom sə ndakay fok dukwen, tinen apan ti ba nə luvon a aday Mbərom i kay anan ahay uho gwaslay anahan ahay fok kutok ata awan. Ta ba anan nà, ababa. ²⁰ Anga way a Mbərom sə ndakay fok tə tərak way kəriya aya awan. A nan atan sə təra matanan cara bay. Mbərom a sa ga atan adəka*, anga aday tâ daf

* **8:20** Ca pə Laataanooji 3.17.

ide ²¹ pə luvon a aday i sa təmay atan ahay à 6ile sə way saa wuslay ataya wa kutok. Ti japay tə wan anahan ahay à mazla6 anahan ata inde, à barbarar inde kutok ite. ²² Da san zle, kwa ahay à dālen a wa, hus ahay biten nà, daliyugo a fok winen à dāce inde, kawa uwar i sa wahay bāse coy ata awan. ²³ Əna daliyugo a anan taayan dəkdek bay. Way ana Apasay a Mbərom sə varak uko mətəkwe ataya fok, ti njahay nə matanan. Di dəfan ide anà luvon a aday Mbərom i tam mənuko à dāce wa, aday dī təra wan a Mbərom ahay sə dīdek a coy ata kutok. ²⁴ Abay aday də təmak coy bidaw? Əna də canan fan bay, dī dəfan ide mba. Way aday kə canak anan tə ide coy ata nà, way ata nə kə dəfan ide adədaf mba dāw? Wita, dōwan a ngaman adəfan ide sabay! ²⁵ Aya əna, kak dī dəfan ide anà way həna də canak anan fan bay ata nà, dī ba ababa.

²⁶ Apasay Cəncan a dukwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dukwen, dā san sə rəke way a pə Mbərom a wa tətibay re. Apasay Cəncan a tə alay anahan, a gan amboh anà Mbərom tə məgala anahan a təke, à yime a mənuko inde. Do zənzen i mba apən sa ga kətanən bay. ²⁷ Mbərom a ca ide aday nà, à mivel inde. A san way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata zle. Anga Apasay Cəncan a a cəce nə way kawa sa zlan à nga à Mbərom vərre à yime a mənuko dō a Yesu ahay inde.

²⁸ Da san zle asanaw! Do sə pəlay Mbərom tə mivel kərtek a aday Mbərom a ngaman pi mer su way anahan ata nà, kwa sə təra nə ma ma fok cəna,

Mbəróm a tərä anan way sumor a anga dōwan ata awan. ²⁹ Mbəróm a lah sə walay wa dō anahan ahay nà, kwa həna kabay, aday kà gak atan nga anga aday tã ga minje ta wan si zek anahan awan. Ata Almasihu i tərä murkwaya sa wan anahan ahay fok. ³⁰ Dō a aday Mbəróm sa lah sə walay atan ataya nà, kə ngamak atan kurre re. Dō anahan a sə ngaman atan ataya nà, kə tərak atan dīdek aya pa 'am anahan re. Dō anahan a sə tərä atan dō dīdek ataya nà, kə varak atan mazlaḅ coy re.

Awan saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbəróm nà, ibay

³¹ Həna nà, dī ja nə ma asa anaw? Kak Mbəróm winen tə mənuko nà, saa mba apan sə mbasay puko nà, waya asa anaw? ³² Wan si zek anahan a dūkwen, kə təmāk anan à 'am sə dəcə wa bay, əna a varan anan anà dō ahay aday tã vad anan anga mənuko fok. Matanan, i varak uko way azar aya fok kəriya pə kərtek a ta wan ata re. ³³ Saa mba apan sa zlah puko asa nà, wayaw? Sə tərä mənuko dō dīdek aya pa 'am anahan nà, zek a Mbəróm a sə walay mənuko ata awan. ³⁴ Waya saa mba apan sa ban mənuko anga dā gak ines asa anaw? Yesu Almasihu ta nga anahan a kə məcak, kə slabakak ahay à məkə wa, aday həna winen mə njahay a à alay puway a Mbəróm. Winen apan i gan amboh anà Mbəróm anga mənuko. ³⁵ Kak matanan cukutok nà, ma saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa kutok anaw? Dəcə ahay dāw? Ajalay nga dāw? Aban mbiyed sə dō ahay asa dāw? Atə may tə mətawak dāw? Mərava sə amac tə maslalam dāw? Awan a inde saa mba apan sə

gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek ana Almasihu a nə ibay! ³⁶ Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà: «Manay pə cəved sə amac sasidew a nà, anga iken. Ta ga alay tə manay nà, kawa təman sə waslay ahay.†»

³⁷ A mamasl sə way ataya inde fok kutok, dī njad məgala sə mbasay, anga Almasihu, dō sə pəlay nuko, i varak uko məgala anahan. ³⁸⁻³⁹ Anga nan, na san zle lele, awan inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, inde sabay. Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Matanan, kwa amac, kwa sifa adəka, kwa maslay a Mbərom ahay, kwa setene ahay, kwa way sə təra à alay a hənə ata awan, kwa way saa təra à alay a saa nay pa 'am azanaka ata awan, kwa dō sə məgala ahay, kwa məgala sə bagəbaga mburom ahay, kwa məgala sə məkə ahay, kwa way a Mbərom mə ndakay azar aya fok, awan a inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom cənə, ibay!

9

Mbərom kə walak anan Isəra'ila ahay

¹ Way a ni ja hənə ata nà, winen way dīdem awan. Nen dō a Yesu, na gad mungwalay bay. Apasay Cəncan a a jan anà mez si zek uno a dükwen, 'am a anan nà, dīdek awan. ² Mivel uno ma rah a nə tə mugo, aday nen à dəcə ahay inde nə pac pac, ³ anga Yahuda ahay, dō sə zahav uno ahay. Abay â ga zek nà, suwan Mbərom â laray nen à bahay anahan wa, anga aday Yahuda ahay tâ njad

† 8:36 Ca pə Jabuura 44.23.

sifa. Nen nà, mê gəzla pi zek wa tə Yesu Almasihu. ⁴Tinen nà, wan sə Isəra'ila ahay. Mbərom kə tərak atan wan anahan aya awan. Kə đakak atan anan mazlađ anahan, kə đanak 'am tə tinen, kə varak atan Tawrita, 'am anahan. Kə đakak atan anan cəved sə həran nga lele awan, kə zlapak i varan atan way lele aya bayak awan. ⁵Kə varak atan Ibərahima, Isiyaku aday Yakob tə gwaslay anahan ahay bije a tinen ahay, aday Almasihu đukwen, pə sluwed si zek nà, wan sə kutov a tinen awan. Almasihu a aday đukwen, winen Mbərom, winen pa nga sə way mə ndakay aya fok. Zambađuko anan pa sə viyviya awan. Amen!

Wan a Mbərom đidem aya awan

⁶Way a Mbərom a sə zlapay anan ata kə tərak awan kəriya bay re. A'ay, əna wan sə Isəra'ila ahay tə tərak do ana Mbərom đidem aya fok bay. ⁷Aday wan sə kutov ana Ibərahima ahay tə tərak wan anahan đidek aya fok bay re, bina Mbərom a jan nà: «Ki njad wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.*» ⁸'Am ata a nan sa ja nə maw? Wan mə wahay aya à kutov su do zenzen ata wa cəna, tə tərak wan a Mbərom ahay anga bəbay tə may a tinen ahay bay. Tə tərak wan a Mbərom ahay nà, anga Mbərom a sə zlapay anan ata awan. ⁹'Am a Mbərom a sə zlapay anan ata nà, həna: «I va daz cəna, ni may ahay, aday Saratu i njad wan.†» ¹⁰Wita cəna coy bay re. Cuko pə Rəbeka ite. Kə wahak anan muwsa ahay anà bije a mənuko Isiyaku. ¹¹⁻¹³Rəbeka a kə wahak anan muwsa anahan ataya fan bay nà,

* **9:7** Ca pə Laataanooji 21.12. † **9:9** Ca pə Laataanooji 18.10-14.

gwaslay ataya ta gak awan fan bay. A ga nə mer su way lele aya awan, á ga nə mer su way lelibay aya awan dúkwen, tə wahak atan sa ga awan fan bay. A alay ata nà, Mbərom kà jak anan anà Rəbeka coy, a wa: «Wan zek məduwen a i gan mer su way anà wan zek cəđew awan.‡» Deftere a Mbərom kà jak pə muwsa ataya, a wa: «Nə gəbək Yakob, aday nə larak anan Isuwa.§» A təra matanan anga sə đakay anan nà, Mbərom a walay dō nə pə way sa zlan à nga anà winen, bina pi mer su way su dō zenzen a bay.

¹⁴ Həna nà, dī ja nə ma kutok anaw? Mbərom kà gak mer su way tə cəved a sabay cukutok đaw? Matanan ata bay re. ¹⁵ A jan anà Musa nà: «Ni gan sumor nà, anà dōwan a aday u no sa gan sumor ata way anahan. Sū go ĩ zek wa cəna, dōwan a u no ũ go ĩ zek wa ata awan.*» ¹⁶ Kawa sa ja kutok nà, Mbərom a gan sumor anà dō nà, anga a nan anà dōwan a bay, kabay anga mer su way ana dōwan ata bay, əna anga sumor ana Mbərom a way anahan. ¹⁷ A Deftere a Mbərom inde dúkwen, Mbərom a jan anà Firawna, a wa: «Na đaf iken bahay a à Misra nà, anga aday ni ka anan məgala uno tə iken, pə iken a re, anga u no sa ndar anan sləmay uno anà dō sə daliyugo ahay fok.†» ¹⁸ Matanan acəkan, a ca ike, Mbərom a gan sumor anà dōwan awan, kawa sa nan, aday a kuran anan nga anà dō hinen dúkwen kawa sa nan.

Mivel a Mbərom sa ga tə sumor anahan sa ga ite

‡ **9:11-13** Ca pə Laataanooji 25.23. § **9:11-13** Ca pə Malakiya 1.2-3. * **9:15** Ca pə Gurtaaki 33.19. † **9:17** Ca pə Gurtaaki 9.16.

¹⁹ Hinahibay nà, ki jen asa: «Kak matanan cuku-tok nà, Mbərom a gafan 'am anà dō ahay pə ines angamaw? Way ahay fok tə təra dukwen, kawa sa zlan à nga asənə, ines sə dō ahay uda nə wuraw?»

²⁰ Matanan, iken a aday nə waya saa vad uway pa 'am tə Mbərom a kəlanaw? Həna nà, way ma han a nə i mba apan sa jan anà dō sa han anan: «Ka sa han nen kawa həna anan angamaw?» tətə dāw? ²¹ Dō sa han səngəle nà, məgala anahan inde pə dudō aday sa han anan way ahay kawa sa nan bīdāw? I han səngəle tə dudō ata awan, aday i han anan jugwire tə dudō a mə mbəsak ata re.

²² Mer su way a Mbərom a dukwen, kətanani! A nan dō ahay tā san nə winen tə mivəl a anga tinen, aday winen Ba Məgala re. Aya əna, kə ngəmak sə səmen anà dō sə jənan pə mivəl, aday abay ti lize ataya acəkan. ²³ A nan anà Mbərom nà, dō ahay tā san mazlaḅ anahan nə məduwen awan, aday i gəzla anan tə mənuko anga a nan sa gak uko sumor. A walay mənuko pa 'am kurre, anga aday dā njad mazlaḅ anahan. ²⁴ Mənuko dō a Mbərom mə ngamay aya awan. Əna kə ngəmak dō ahay à wulən sə Yahuda ahay wa dəkdek bay. Kə ngəmak anan anà dō ahay à wulən su dō su kon a azar aya wa re. ²⁵ Mbərom a kə jak 'am ata tə dūngo ana dō maja'am anahan Hose'a, a wa:

«Dowan aya aday abay tinen dō uno ahay bay ataya awan,

həna ni ngaman atan dō uno ahay kutok.

Dowan aya aday abay nə pəlay atan itəbay ataya awan,

həna ni pəlay atan kutok.‡»

‡ 9:25 Ca pə Hose'a 2.1-3.

26 A ja asa, a wa:

«Û kon a aday do ahay ta ja na, tinen do uno ahay
itabay ataya dukwen,
à man ata adaka, ti ngaman atan wan ana
Mbərom didek aya kutok, winen bahay sə
sifa.Š»

27 Do maja'am a Mbərom Ezaya dukwen ka jak
pə Isəra'ila ahay, a wa:

«Kwa abay Isəra'ila tē wasay nə kawa wiyen sə
zlinder,
saa tam na, do ahay fok bay, əngal a mənjoek
ca.

28 Mbərom Fetek i ga sariya pu do sə daliyugo ahay
anga anga sə coy.*»

29 Ezaya ata kərtek a kə lahak sa ja:

«Abay Mbərom Ba Məgala â mbəsakak uko zahav
mənjoek bina,
də tərak kawa do sə Sodoma tə Gomora.†»

Isəra'ila ahay tə sənək cəved sa tam didek a bay

30 Lele həna juko nə kəkəma asa anaw? Do su
kon a azar ataya tə njadak sə təra do didek aya pa
'am a Mbərom anga tə dəfak nga pə Yesu. Aday
abay tə pəlak sə təra do didek aya bay re. 31 Yahuda
ahay ite na, tə pəlak sə təra do didek aya ta sə dəfan
apan anə Tawrita, əna tə njadak a cəved a bay.
32 Angamaw? Anga tinen tə bayak cəna ti njad
anan ta sə dəfan apan anə Tawrita ti mer su way,
bina ta sa dəf nga pə Mbərom a bay. Anga nan, tə
slahak pu kon sə hawan saray ù do ata awan. 33 A

Š 9:26 Ca pə Hose'a 2.25. * 9:28 Ca pə Esaaya 10.22-23. † 9:29
Ca pə Esaaya 1.9; Laataanooji 19.23-28 re.

Deftere a Mbərom inde nà, Mbərom a ja pu kon ata, a wa:

«Cen apan, ni daf kon sə hawan saray anà dō ahay à Urəsalima,

kon sə slahay dō ahay.

Aday dō kə bənak alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.‡»

10

¹ Mərak uno ahay, na gan amboh anà Mbərom tə mivəl kərtek a nà, u no nə Yahuda ahay tã njad sa tam ite. ² Ni mba apan sa ja həna dukwen, tinen apan ti rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà Mbərom nə cekərkərre, əna mənəjəna asan wa way mə cəde ide aya awan. ³ Tə sənək sa jəka Mbərom i təra anan dō ahay dō didek aya pa 'am anahan kəkəməw nà, tə sənək bay. Tə pəlay sə təra dō didek aya nà, tə cəved si mer su way dəkdek. Matanan, tinen tə mbərzlak a wa way sa nan à Mbərom. ⁴ Kwa pə ana Almasihu sa nay ahay wa nà, məgala ana Tawrita kə ndəvak coy. Natiya, kuwaya dowan a kə dafak apan nga cəna, Mbərom i təra anan dō didek a pa 'am anahan.

Mbərom i tam anan dō sa daf nga pə Yesu ahay fok

⁵ Musa a ja 'am pə cəved sə təra dō didek a tə Tawrita nà, a wa: «Dō sə dəfan apan anà 'am ana Tawrita nà, i njad sifa nə tə winen awan.*» ⁶ Əna cəved sə təra dō didek a anga sa daf nga pə Mbərom nà, cara. Deftere a Mbərom a wa: «Kâ sa ja bay:

‡ 9:33 Ca pə Esaaya 28.16.

* 10:5 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 18.5.

“Waya sa ján à mburom anaw?†”» Kawa sa ja nà, i ján saa ngaman anà Almasihu aday i dazay anan nà wayaw? ⁷ «Kâ sa ja bay: “Waya saa dazay à mæke inde anaw?‡”» Kawa sa ja nà, waya saa zlæzlamay anan Almasihu à mæke wa pæ cakay sè mæsinde ahay wa anaw? ⁸ Musa a ja nà kækëma kutok anaw? A wa: «'Am a Mbærom winen bæse tæ iken! Winen à 'am anak inde, à mivel anak inde re.§» Wita nà, læbara sa 'am a hæna manay apan mi ðakay anan pæ cæved sa ðaf nga pæ Mbærom ata kutok. ⁹ Ki mba apan sa ja pa 'am sè ðo ahay fok, Yesu nà, winen Bahay anak tæte ðaw? Kæ tæmahak aday kæ ðæfak apan nga nà, Mbærom kè slabakak anan ahay à mæke wa ðaw? Kak matanan nà, ata ki tam coy kutok. ¹⁰ Bina kak kæ ðæfak nga pæ Yesu à mivel anak inde nà, ki njad sè tæra ðo ðidék a pa 'am a Mbærom. Aday kak ki ðakay anan pa 'am sè ðo ahay, Yesu winen Ba Mæduwen nà, Mbærom i tam iken acækan. ¹¹ Anga Deftere a Mbærom a ja nà: «Do kè bænak alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.*» ¹² Cæved sa 'am ata nà, anga ðo ahay fok: anga Yahuda ahay, aday anga ðo su kon a azar aya re. Anga awan sè gæzla atan pi zek wa, ibay. Bahay a mænuko nà, winen Bahay sè ðo ahay fok. A gan sumor anà ðo sa ðaf nga pæ slæmay anahan ahay nà, fok. ¹³ Kawa ana Deftere a Mbærom a sa ja kutok: «Kuwaya ðowan a kè ðæfak nga pæ slæmay ana Mbærom Fetek cæna, i tam.†»

Cæved sè ðakay anan læbara mugom awan

† **10:6** Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 30.12. ‡ **10:7** Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 30.13. § **10:8** Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 30.14.

* **10:11** Ca pæ Esaaya 28.16. † **10:13** Ca pæ Yoo'el 3.5.

14 Ti njad sə həran nga anà Mbərom a aday tə dəfak apan nga bay ata nà, kəkəməw? Kak aday kula tə slənek anan ləbara a bay nà, ti njad sa dəf apan nga nə kəkəməw? Aka aday kak dōwan a kə təkərek atan anan bay nà, ti sləne kəkəməw? 15 Kak dō ma slan a ibay nà, waya saa təkər 'am ata anaw? Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Saa rəba kawa saray su dō sə dəkay anan ləbara mugom ataya nə maw?‡» 16 Əna saa təma anan ləbara mugom ata nə dō ahay fok bay. Dō maja'am a Mbərom Ezaya kà jak, a wa: «Ba Məduwen, waya sa dəf nga pa 'am a manay anaw?§» 17 Matanan, dō kə dəfak nga dukwen, anga ba kə slənek ləbara ana Yesu Almasihu. Aday dōwan kə slənek ləbara anahan dukwen, anga dō inde kə təkərek anan anan.

18 Kak matanan cukutok nà, ni cəce aday: Isəra'ila ahay nà, tə slənek anan ləbara a anan itəbay kələdaw? Tə slənek, bina Deftere a Mbərom kà jak, a wa:

«Tə slənek dongo ana dō maslan uno ahay pu kon pu kon fok.

'Am a tinen a kə dəzlek hus pə magaga sə daliyugo.*»

19 Kak matanan asəna, ni cəce asa re, Isəra'ila ahay tə sənək anan 'am ata bidaw? Mbərom kə mbədəhak apan kurre tə dongo a Musa, a wa:

«Ni slabak anan sərək a kwanay pu kon kəriya awan.

‡ 10:15 Ca pə Esaaya 52.7. § 10:16 Ca pə Esaaya 53.1. * 10:18 Ca pə Jabuura 19.5.

Ni njak kwanay pi zek aday ki gen mivel pu kon a aday do anahan aya ta san awan bay ata awan.†»

20 Ezaya dukwen kè jəjarak bay, a wa:
«Mbərom a ja nà: “Sa njad nen nà, dowan aya aday tə pəlak nen bay ataya awan.
Na kan zek dukwen, anà dowan aya aday tə cəcihek nen a bay jiga ataya awan.‡”»

21 Aday pə Isəra'ila ahay ite nà, Mbərom a wa:
«Hway, nen apan ni ba sa kan alay anà do uno ahay. Əna dowan ataya nə tə dəfo apan bay, ta ma nga sə vəze upo adəka.§»

11

Isəra'ila ahay ta gan i zek wa anə Mbərom

1 Matanan kutok, ni cəce way inde kərtek aday: Kak matanan cukutok nà, a nan sa ja nà, Mbərom kè larak anan Isəra'ila ahay daw? Matanan bay! Anga nen a ta nga uno dukwen, nen Isəra'ila ahay. Nen mə wahay a pə dala mbak ana Benyamin, zahav ana Ibərahima. 2 Mbərom kè larak anan do anahan Isəra'ila ahay bay, winen a sə walay atan kwakwa. Bina kə sənən way ana Deftere a Mbərom sa ja pə Eliya ata zle asanaw. Eliya winen apan i yiman anə Mbərom anga Isəra'ila ahay, 3 a wa: «Mbərom Fetek, do anaya tə vədak anan do maja'am anak ahay, tə mbəzłak anan man sə gədan dungo anə way a manay ahay anga iken ataya awan. Mə mbəsak a sə pərahak azar nə nen a taayak. Aday hwiya a nan atan sa vad nen a

† 10:19 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.21. ‡ 10:20 Ca pə Esaaya 65.1. § 10:21 Ca pə Esaaya 65.2.

re.* » ⁴ Zek a Mbərom awan, a mbəfahan apan nə kəkəməw? A jan nà: «A'ay, iken taayak bay! Nə lavak anan zek tu do uno ahay inde mbulo cuwbe, tinen apan ti pəruho azar, tə dukwek anan gərmec ù vo anà Ba'al itəbay.†» ⁵ Həna ata dukwen, matanan re. Mbərom kə lavak anan zek tu do ahay inde mə walay aya à wulen sə Isəra'ila ahay wa hwiya anga sumor anahan. ⁶ Kak Mbərom kə gak atan sumor sə walay atan, a walay atan anga mer su way a tinen ahay bay, əna anga sumor anahan. Kak matanan bay cəna, wita i təra magwagway a tinen kutok, bina sumor a Mbərom sabay.

⁷ Ata həna nə kəkəmə kutok anaw? Way ana Isəra'ila ahay sə pəlay ata nà, tə njadək anan fok bay! Sa njad anan way ata cəna, do a Mbərom sə walay à wulen a tinen wa ataya awan. Zek məduwen su do a tinen aya tə kurak anan nga a tinen ahay. ⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja:

«Zek a Mbərom a sa ga aday tã san awan bay.

Kə tacak atan anan ide,

kə dəngəzlak atan anan sləmay.

Hus biten tinen hwiya matanan.‡»

⁹ Dawuda dukwen a ja patan, a wa:

«Way sa pa sə azar uko a tinen ahay â təran atan kawa balay sa mbazl anan way sə kiβe ahay, tē slahay anan, aday Mbərom â kəta atan.

¹⁰ Mbərom â hurof atan, aday tē canan ide kula sabay,

â ga atan alay aday mível a tinen â ndəroβ.§»

* **11:3** Ca pə 1 Laamiiβe 19.10, 14. † **11:4** Ca pə 1 Laamiiβe 19.18.

‡ **11:8** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 29.3; Esaaya 6.10. § **11:10** Ca pə Jabuura 69.23-24.

¹¹ Matanan hëna, ni cæce way maza awan asa: Saray a sê dæcan anà Isëra'ila ahay ata nà, kè slahak anan à mændak fok acækan kutok dæw? A'ay! Əna anga ines a tinen, dō su kon azar aya tæ njadæk cæved sa tam pæ cakay ana Mbërom kutok. A ga anan matanan aday Isëra'ila ahay tâ ga sërak pu dō su kon aya azar ataya awan. ¹² A alay ana Isëra'ila ahay sa ga ines ata nà, Mbërom kà gak anan lele anà dō su kon azar aya pæ daliyugo. Isëra'ila ahay tæ slahay cæna, dō azar aya ta njad zliile à alay a Mbërom wa. Kak Mbërom kà gak anan lele anà dō azar aya anga Isëra'ila ahay sê dæfan apan sabay ata nà, Isëra'ila ahay fok ta sak a may ahay pæ cakay anahan a asa nà, sumor anahan i zalay re bidaw?

Mbërom a tam anan dō su kon azar aya nà kækæmaw?

¹³ Hëna ni jak ikwen anà kwanay dō su kon azar aya awan. Næ tærak dō maslan ana Mbërom pæ cakay a kwanay dō su kon azar aya awan. Anga nan, na ca pi mer su way ata dükwen, mer su way lele cævedabay. ¹⁴ U no nà, dō su kon uno aya dükwen tæ cuno matanan, aday tâ ga pikwen sërak, anga aday Mbërom â tam wa dō a tinen aya ængal ti mer su way uno ata cite. ¹⁵ A alay ana Mbërom sa lar anan Isëra'ila ahay ata cæna, a zlah anan mælmal anahan tu dō su kon aya azar a pæ daliyugo fok kutok. Aday à alay azanan kè tæmahak atan maza nà, saa tæra næ ma asa anaw? Ataslay mivel i ga inde, anga dō ma mac aya ti njad sifa wiya awan.

¹⁶ Kak tæ varak anan anan pen mama'am a anà Mbërom nà, pen a ma laþ ata azar a fok dükwen

ana Mbərom a re. * Kak tə varak anan anan sləlay si sé ahay anà Mbərom nà, alay si sé dukwen anahan aya re. ¹⁷ Alay si sé zahav a azar aya tə gəđak atan aday tə tapak ayak uda alay si sé sə kiβe à yime aya inde. 'Am ata a ja nə pə kwanay do su kon azar aya ata awan. Way ana Isəra'ila ahay sa taa təma lele aya à alay a Mbərom wa ata nà, saa təma atan həna nà, kwanay kutok. Ki təmihen anan nə kawa alay si sé sə təma way pə sləlay si sé wa ata re. ¹⁸ Anga nan kutok, kà sa kəđiyen anan alay si sé mə kəkal ataya bay. Ki həren anan nga ĩ zek kəriya nə angamaw? Kwanay adəka nà, alay si sé ahay dəkdek, məgala ana alay si sé cəna, à sləlay aya inde. Bina, məgala ana sləlay a nay à alay si sé wa adəka bay.

¹⁹ Izəne do inde à wulen a kwanay i ja: «Abay Mbərom a a kəkal anan alay si sé ataya nà, aday i tapay uda nen a kutok bidaw!» ²⁰ Acəkan, Mbərom a patay atan wa, anga aday i tapay uda iken! Əna Mbərom a patay atan anga tə dəfak apan nga bay, aday a tapay uda iken dukwen, anga kə dəfak apan nga kutok. Kə həran nga anà zek adəka bay, jəjəran à Mbərom bugol. ²¹ Anga kak Mbərom kə patak anan Isəra'ila ahay, tinen alay si sé zahav awan ata nà, a ga apak kutok nà, i patay iken ite sabay, kak kə mbəsakak sa daf apan nga nà, na daw? Iken adəka nə mə tapay a nə atapay!

²² San anan kutok aday, Mbərom nà, winen do sumor awan, əna winen zizək re. Winen zizək tu do mə slahay a pə cəved anahan wa ataya awan, əna pə iken ite kutok nà, winen do sumor awan,

* **11:16** Ca pə Limle 15.19-21.

kak iken apan ki pərahan azar hwiya nà, na. Kak matanan bay, i i patay iken a re. ²³ Yahuda ataya dukwen nà, kak tə dəfak apan nga maza dukwen, i ma atan pə dədazl a tinen kwakwa a re. Anga məgala anahan nà, inde sə tapay atan maza awan. ²⁴ Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya nà, kwanay kawa alay si sé sə kiβe ataya kutok. Tə gəday anan à kiβe wa, ta naa tapay anan pi sé sə agay ata awan. Kak Mbərom a ga way ma da 'am a kətanən ata nà, i mba apan sa ma anan Yahuda ahay à man a tinen inde sabay kələdaw, tinen aday nə alay si sé ata didek aya awan?

Yahuda ahay ti i may ahay pə cakay ana Mbərom mba

²⁵ Mərak uno ahay, u no nà, sənən anan way a mi der a anan lele, aday kə həren anan nga anà zek ahay bay. Bina, Isəra'ila ahay əngal a nan atan sa dəf nga pə Mbərom bay, anga mivel a tinen mə kuray aya awan. Ti naa mbəda mba, əna do su kon azar aya Mbərom sə walay atan ataya tē mbəda apan 'am fok aday. Ata Isəra'ila i dəf nga pə Mbərom kutok. ²⁶ Natiya Mbərom a i tam anan zahav sə Isəra'ila ahay fok cite. Mə vinde à Deftere inde, Mbərom a wa:

«Dowan a saa tam anan do ahay ata nà, i nay ahay à Urəsalima wa.

I pəse anan huwan ana wan a Yakob ahay fok.

²⁷ Həna anan nà, 'am uno sa βan tə tinen à alay a ni pəsen atan anan ines a tinen ahay ata awan.†»

²⁸ Yahuda ahay tə təra do manide ana Mbərom ahay, anga ta ngam sə təma ləbara mugom ata

† 11:27 Ca pə Esaaya 59.20-21.

bay. Natiya kutok, kwanay do su kon azar aya ata awan, ki mben apan sa zla à bahay anahan inde. Aya əna, Mbərom kə walak atan i pəlay atan hwiya, anga kə zlapak anan anà bije a tinen ahay. ²⁹ Mbərom kə ngamak anan anà dōwan a aday kə zlapak anan, i varan way nà, i təra nə hwiya kawa anahan ata awan. Mbərom a mbədahan anà 'am bay. ³⁰ Kwanay do su kon a azar aya ata dukwen, à alay a inde nà, kə dəfen anan ahay apan anà Mbərom a cara daw? Əna həna ki gen anan i zek wa, anga Yahuda ahay dukwen tə dəfak anan apan bay. ³¹ A təra tə tinen Yahuda ahay dukwen matana re. Həna ti dəfan apan anà Mbərom bay, aday Mbərom kə gak ikwen sumor à yime a tinen inde kutok. Ata aday, tinen ti yam pə ines a tinen, aday tã gan i zek wa anà Mbərom ite. ³² Matanan, Mbərom kə varak anan cəved anà kuwaya anga aday à dəfan apan anà Mbərom bay ata way anahan. Ata aday do ahay ti gan i zek wa dukwen, fok a tinen a kutok.

Mazlab a Mbərom

³³ Tə dīdem a, sumor a Mbərom nà, məduwen awan. Asan way anahan kə zalak do ahay fok, aday a san way ahay nə fok. Way anahan sə bayak dukwen, dōwan a san sə dakay anan tətibay. Dōwan sə gəzlan alay anà cəved anahan ibay fok re.

³⁴ Deftere a Mbərom a ja nà:

«Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw?

Dōwan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.‡»

³⁵ «Waya sə varan way aday i təran gudire à Mbərom anaw?§»

‡ 11:34 Ca pə Esaaya 40.13. § 11:35 Ca pə Ayuba 41.3.

³⁶ Sə ndakay anan way ahay fok nə Mbərom.
 Way ahay fok à alay anahan inde,
 aday ti ga inde đukwen anga winen.
 Do ahay tê varan mazla6 anà Mbərom pa sə
 viyviya awan! Amen.

12

Anjahay ana do si mer su way ana Mbərom

¹ Mərak uno ahay, Mbərom kà gak uko sumor nə bayak awan. Anga nan, nə cəce pikwen wa həna kutok nà, viren anan anan nga a kwanay anà Mbərom, kawa way sə do ahay sə varan anà Mbərom tə sifa aya ata awan. Təren do ma ga nga aya anga Mbərom. Ata nà, i zlan à nga anà Mbərom a kutok, aday ki həren anan nga tə đidem awan. ² Kí gen kawa do sə daliyugo ahay bay. Adəka bay, mbiken anan mivel a kwanay anà Mbərom á mbədə anan, ta sə varak ikwen abayak nga wiya aya awan. Ata nà, ki sənən way ana Mbərom a sa gan may ata kutok: way sərom aya awan, way sa zlan à nga, aday way lele aya kutok.

³ Nen nà, Mbərom kà gak uno sumor, kə tərak nen do maslan anahan. Anga nan, nen apan ni jak ikwen fok, na wa: Kê həren anan nga anà zek bay. Sənən adəka nà, nga a kwanay aya awan. Cen pə məgala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan aday. Ki sənən kutok, kwanay pə cəved a Mbərom nə kəkəməw.

⁴ Zek su do nà, kərtek, əna hawal aya inde apan đukwen bayak awan, kuwaya ti mer su way anahan cara. ⁵ Tə mənuko həna đukwen, matanan. Mənuko bayak awan, əna mənuko zek kərtektəkke, anga mənuko mə japay aya tə Yesu

Almasihu, aday mənuko fok mə japay aya pi zek re.

⁶ Mbərom kə varak uko məgala ahay nə cara cara, kawa sa zlan à nga anà winen awan. Natiya, kuwaya à ga anan mer su way tə way ana Mbərom a sə varan ata awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə ma anan 'am anahan awan, ma anan kawa anahan sə varak anan məgala ata kutok. ⁷ Kak Mbərom a varak nə məgala sa man zek anà dō ahay, man atan zek. Kak Mbərom a varak məgala sə tətakan anan way anà dō ahay, tətakan atan anan. ⁸ Kak Mbərom a varak nə məgala sə varan gədan anà dō ahay, varan atan gədan. Kak Mbərom a varak məgala sa varan way anà dō mətawak aya awan, varan atan tə mivəl kərtek awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə njahan pa 'am wa anà dō ahay, njahan atan pa 'am wa tə mivəl kərtek awan. Kak Mbərom a varak məgala sa gan sumor anà dō ahay nà, ga anan tə ataslay mivəl awan.

⁹ Pəlen dō a azar aya tə mivəl kərtek awan, aday tə təbəlem dəkdək bay. Way lelibay aya cəna, kə ngəmen bay. Pəlen nə way lele aya awan. ¹⁰ Pəlen zek ahay à wulen a kwanay, kawa mərak sə pəlay zek ahay ataya awan. Dəfen anan apan anà dō a azar aya tə mivəl kərtek awan. ¹¹ Gen mer su way nə tə məgala si zek a kwanay a təke. Kə tərən dō sə isew ahay bay. Gen anan mer su way anà Bahay a nuko Yesu nə tə mivəl kərtek a re. ¹² Dəfen anan idə a kwanay zuhhwe nà, pə way ana Mbərom saa varak uko ata tə ataslay mivəl awan. Səmen anan anà dəce ahay, gen anan amboh anà Mbərom nə kwa siwa siwa fok. ¹³ Gəzlen zlile a kwanay

ahay tu do a Yesu ahay, kak ana tinen ibay na, na. Tamihen mbelok ahay a gala a kwanay ahay.

¹⁴ Gen anan amboh a Mbərom aday a daf alay sə mazlaḅ anahan pu do sə jugwar pikwen wa 'am ahay ataya awan. Kā saa tahislen atan bay. ¹⁵ Tislen mivel tu do sə taslay mivel ahay. Yimen pi zek tu do sa yam ahay. ¹⁶ 'Am a zlak ikwen pi zek tu do a kwanay ahay. Kê hərən anan nga anà zek bay. Gen anan mer su way ahay nə fok lele, kwa mer su way cədeu aya awan. Kí cen pa nga a kwanay kawa do kəlire* aya bay.

¹⁷ Kak dowan a kə gak ikwen huwan na, kə si men anan anan uda siked a bay. Pəlay adəka na, cəved sa ga way lele aya aday do ahay ta san zle, way lele aya ata awan. ¹⁸ Ga məgala lele, aday kak cəved inde na, njahay zay tə do ahay fok. ¹⁹ Kwanay car uno ahay, kí men anan anan uda siked anà dowan bay. Mbəsiken anan Mbərom a a sa ga patan mivel. Deftere a Mbərom a ja na: «Mbərom Fetek a wa: “Ama siked na, anuno kərtək. Saa hamay anan huwan sə do ahay na, nen awan.†”» ²⁰ Adəka na, gen kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Kak do manide anak, may a han apan na, varan daf. Kak sa gan nə jom, varan a'am a sa. Ka gak matanan kutok na, i təra kawa kə halan slan sə uko pa nga, i yam pə ines anahan kutok.‡» ²¹ Kê mbəsiken anan cəved anà sədək a mbasay pikwen bay, əna mbisen pə sədək ta sa ga way lele aya awan adəka.

* **12:16** Kəlire a anan na, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † **12:19** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35. ‡ **12:20** Ca pə Balndi 25.21-22.

13

Dəfen anan apan anà bahay sə daliyugo ahay

¹ Kuwaya â dəfan apan anà ngomna, anga dō sə lavan nga anà dō ahay ataya fok, sə varan atan mægala ata nà, zek a Mbərom awan. Aday sa dəf atan dūkwen, winen a re. ² Matanan kutok, dōwan a kə sədərek pə ngomna dūkwen, a səder nə pi zek a Mbərom awan. Ata, dō matanan ata a ngəzahay pi zek nə sariya a Mbərom. ³ Aday dō sa ga way lele aya ite nà, ti jəjaran anà dō sə lavan atan nga ahay itəbay, si dō sa ga way lelibay aya aday bina. A nak sə jəjaran anà ngomna bay ba? Ga nə way lele awan. Ata ngomna i hərak nga. ⁴ Matanan, anga winen dūkwen, a ga nə mer su way a Mbərom a re. A nan sa mak ikwen zek sa ga way lele aya awan. Aday kak ka gak way lelibay a dūkwen, jəjaran, anga Mbərom a varan mægala ata nə kəriya bay re. Winen dō si mer su way a Mbərom anga sə dəkan anan mivel a Mbərom sa ga anà dō ahay ta sa gan atan sariya pə way lelibay aya awan. ⁵ Anga nan, lele sə dəfan apan anà ngomna. Gen matanan anga kə sənən zle à mivel a kwanay a nà, wita cəved lele awan, bina anga sa jəka tâ sa gak ikwen sariya bay ata adəka bay.

⁶ Aday dūkwen, ka var jəngal nà, anga nan re, bina Mbərom kə dəfak anan dō si mer su way ataya tâ ga anan lele. ⁷ Himen anan anan anà dōwan ataya way a təde ki himen atan ataya awan. Viren jəngal anà dō sə cakal aya awan. Viren anan anan dala sə duwan anà dō sə təma aya awan. Jəjiren anan anà dō a təde ki jəjiren atan ataya awan, aday

dāfen anan apan anà dō a tēde ki dāfen atan apan ataya re.

Pālen dō a azar aya anga sē dāfan apan anà Mbərom

⁸ Gudire ana dōwan ā ga inde pikwen ibay, si gudire kərtektəkke saa mbədək pikwen nā, nā: gudire sē asan zek. Gudire ata nā, a ndav itəbay. Aday dō sa san dō nā, kà gak way ana Tawrita sa gan may ata fok. ⁹ Mbərom a jak uko nā: «Kā ga mēdigwed bay, kà vad nga su dō bay, kà ga akar bay, kà ga ubor pə way su dō bay.*» 'Am a anaya pi zek tē azar aya fok nē mē japay a nā, ā 'am kərtek a inde, a wa: «Pəlay anan dō sē cakay su doh anak kawa iken sē pəlay anan nga anak ata awan.†» ¹⁰ Dō sē pəlay anan dō sē cakay su doh anahan nā, a gan way lelibay a bay. Matanan, kak kə pəlak anan dō sē cakay su doh anak ahay nā, kə dāfak anan apan anà Tawrita fok kutok.

¹¹ Gen matanan, anga kə sənən alay a anan ata zle, alay sē pədək pə ahan a kwanay ahay wa kutok. Bina alay ana Mbərom saa tam kwanay sē coy ata, winen bəse. Winen dāren kawa ā alay a mənuko sē dāfay ahay nga pə Yesu ata sabay. ¹² Luvon winen apan i ndav, idē winen apan i cədə. Dā ga way a mənuko sa taa ga sē luvon ataya sabay. Ruko way sē alay a mənuko ahay saa vad anan zek tē way lelibay ataya si pec kutok. ¹³ Zluko tē cəved lele aya kawa dō sa bar si pec ahay ata awan. Dā vaway nga tē mahay bay, dē mbəsakan zek anā agəsle lelibay aya bay, tē cəved a wura wura dūkwen dā

* **13:9** Ca pə Gurtaaki 20.13-15, 17; Tooktaaki Tawreeta 5.17-19, 21. † **13:9** Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 19.18.

ján uho bay re, dâ tære bay, aday dâ ga ubor pə way sə do azar aya bay. ¹⁴ Mbəsiken anan cəved anà Bahay a mənuko Yesu Almasihu â tərak ikwen way sə alay a kwanay awan. Kâ bayiken pə way sə ubor si zek a kwanay ahay sabay.

14

Kî men anan anan mungok anà zek ahay bay

¹ Təmihen anan do bale a pə cəved sə pərahan azar anà Yesu ataya awan, mənjenja kwanay sə tære tə winen pə way anahan sə bayak à mível anahan inde ata awan. ² Do azar aya ti bayak, way sa pa inde mə gafay 'am a ibay. Ti rac way ahay so. Əna do aday winen bale a pə cəved a Mbərom ata nà, i rac sluwed itəbay. ³ Dowan a sa rac way so ata â sa kədey anan dōwan a sa rac sluwed itəbay ata bay. Aday dōwan sa rac sluwed itəbay ata dukwen, â sa man anan mungok anà dōwan sa rac way so ata bay re, anga Mbərom winen nà, kə təmahak anan mərak ata re. ⁴ Iken nə wayaw? Ka ra zek sa man anan mungok anà file su do hinen ata nà, kəkəməw? Kà gak way lelibay a nà, saa gafan 'am nə bahay anahan. Kà gak way lele dukwen, saa ngəran dukwen, bahay anahan ata re. Tə dīdem a nà, Bahay a mənuko i mba apan sa gan nga tətə, i tavay nə njəjan.

⁵ Azar su do a, a bayak nà, luvon ahay inde sə zalay luvon hinen ahay, aday do ahay inde tə bayak nə luvon ahay fok nə hərro. Kuwaya â san anan lele, way anahan a sə bayak apan à mível inde ata awan. ⁶ Kak dōwan a kə zalak anan luvon hinen pə luvon a azar aya wa, a ga matanan anga sə həran nga anà Bahay a nuko. Do sa pa way

so, a nan dukwen sə həran nga anà Bahay a nuko, anga a ngəran à Mbərom aday a sa pa way. Ata do sa pa way azar aya itəbay ata dukwen, a nan sə həran anan nga anà Bahay a nuko re, aday a ngəran dukwen anà Mbərom a re.

⁷ Dowan a inde à wulen a mənuko, a lavan nga anà zek anahan tətə pə daliyugo dukwen ibay. Aday dowan sa mac anga nga anahan a dukwen ibay re. ⁸ Kak mənuko tə sifa aya nà, wita anga aday dā ga mer su way ana Bahay a mənuko. Kak də məcak, dā mac anga sa ga dukwen mer su way anahan a re. Matanan, kwa ā ga nə mənuko tə sifa aya awan, kwa ā ga nə də məcak, mənuko do si mer su way ana Bahay a mənuko hwiya. ⁹ Anga Yesu Almasihu nə kə məcak, kə slabakak ahay à məke wa, aday ā təra bahay su do tə sifa aya awan, aday winen bahay su do ma mac aya re.

¹⁰ Aday iken, ka gan sariya anà do sə cakay su doh anak nà, angamaw? Kə kədəy anan nà, angamaw? Mənuko a fok, dī zla saa tavay pa 'am ana Mbərom, do saa gak uko sariya ata awan.

¹¹ Mbərom a ja à Deftere anahan inde, a wa:

«Tə dīdek awan, kuwaya fok i nay ahay sa naa dukwo gərmec ù vo.

Kuwaya i ja ta 'am anahan awan, nen nə Mbərom acəkan.*»

¹² Kawa sa ja bine siwaw nà, kuwaya i tavay pa 'am a Mbərom, i i dəkay anan way anahan sa ga həna ata tə alay anahan awan.

Kə fakay anan mərak anak i ines inde bay

* **14:11** Ca pə Esaaya 45.23.

¹³ Kak matanan cukutok nà, dâ mbêdek sa gan sariya anà mərak a mənuko ahay sabay. Adəka bay, kâ si gen way aday i fakay anan mərak ahay i ines inde ata bay. ¹⁴ Bina manay mə japay aya tə Bahay a mənuko Yesu, aday na san zle lele, awan inde ma ga mənjadak a ta nga anahan a nà, ibay. Əna dowan a kə bayakak awan a inde nə tə mənjadak a kəma, â sa pa bay, anga pə winen nà, a ga mənjadak acəkan. ¹⁵ Kak kə nək anan mivel anà mərak anak ahay tə way sa pa anak nà, ata a nan sa ja nə kə pəlay anan bay. Almasihu kə məcak anga mərak ata awan. Way sa pa anak â sa lize anan bay. ¹⁶ A ga apak nà, way sa pa anak ata nà, lele. Əna kak ka san zle do ahay ti i jak nə lelibay kəma, kâ pa bay, aday do ahay tâ ja apak way lelibay a sabay. ¹⁷ 'Am sə bahay a Mbərom nà, kà jak awan pə way anak sa pa ata bay. Kwa pə way anak sa sa ata dukwen, kà jak awan bay re. Bahay a Mbərom nà, way ana Apasay Cəncan a sa ga à mənuko inde ata awan. A mak uko zek sa ga way lele aya, a varak uko zay sə njahay pə kərtek awan, aday i varak uko ataslay mivel. ¹⁸ Dowan a winen apan i gan mer su way anà Yesu Almasihu matanan ata nà, i zlan à nga anà Mbərom kutok, aday do ahay ti dəfan apan anà do matanan ata awan.

¹⁹ Anga nan, guko məgala sa ga way sə ngəzahay ahay zay ataya awan, aday way sa man zek anà do ahay sa har à 'am a Mbərom inde ataya re. ²⁰ Kâ nes anan mer su way a Mbərom anga way anak sa pa bay. Ayaw, awan inde mənjadak a bay. Əna, kak mərak anak ahay ti sa slahay anga way anak sa pa cəna, mbəsak sa pa way ata awan. ²¹ Way

lele cəna, kâ sa ga way sə fakay anan mərək ahay i ines inde ataya bay, kwa â ga nə sa rac sluwed, kwa â ga nə sa sa mahay, kwa â ga nə sa ga ma ma fok. ²² Way anak sa san pa 'am a anan ata nà, kâ jan anan anà dowan bay, si kwanay tə Mbərom a dəkdek. Do sa ga way tə ajalay nga a cuwcew bay ata cəna, i taslay mivel. ²³ Aya əna, do sə vədan uway anà nga anahan anga way anahan sa pa nà, winen apan i ga ines, anga kə dəfak anan mivel anahan pə way anahan a sa ga ata bay. Pa 'am a Mbərom nà, dowan a kə gak way aday a san sa jəka lelibay kabay lele dükwen a san bay cəna, kə gak ines.

15

Ga way sa zlan à nga anà do a azar aya awan

¹ Mənuko do məgala aya pə cəved a Mbərom ata, muko anan zek anà do bəle aya awan. Dâ ga way sa zlak uko à nga à nuko vərre a bay. ² Mənuko fok, guko way sa zlan à nga anà mərək a mənuko ahay, anga aday dâ man atan zek sa har pa 'am ana Mbərom. ³ Yesu Almasihu a ta nga anahan a dükwen kə pəlak way sa zlan à nga a bay re. Adəka bay, a təra nə kawa mə vinde apan à Deftere a Mbərom inde ata awan, a wa: «Do ahay tə gənahak nà, anakiken Mbərom, əna 'am a tinen ata a njad nə nen awan.*» ⁴ Way a mə vinde à Deftere a Mbərom inde ata fok, tə vinde anan anga aday way a mə vinde ata â dəkak uko anan way, aday anga dē dəfan ide anà way a Mbərom sə zlapak uko anan ataya awan. Ata dī dəma way ahay lele kawa

* 15:3 Ca pə Jabuura 69.10.

ana Deftere sə varak uko anan mægala ata awan. ⁵ Mbərom Bahay sə varan mægala anà dō ahay sə dōma way ata, â təra anan abayak nga a kwanay kərtek, aday kī gen way kawa ana Almasihu Yesu sa ga ataya awan. ⁶ Ata kwanay a fok ki njiden sə həran nga anà Mbərom, Bəbay ana Bahay a nuko Yesu Almasihu, tə cəved kərtek awan. 'Am a kwanay dukwen kərtek awan.

Do su kon azar aya t̄ə həran nga anà Mbərom

⁷ Matanan, təmihen zek ahay, kwanay a fok, kawa ana Almasihu sə təma kwanay ata re, aday dō ahay t̄ə həran nga anà Mbərom. ⁸ Na jak ikwen nà, Almasihu Yesu kə tərak dō si mer su way ana Yahuda ahay, anga sə dakan atan anan nà, Mbərom winen dō sə dīdek, aday way anahan sə zlapan anan anà bije a manay ahay fok ata ti təra. ⁹ Aday ata, dō su kon azar aya ata ti həran nga anà Mbərom anga sumor anahan sa ga anga tinen ata re. A təra kawa Deftere a Mbərom sa ja apan ata awan, a wa:

«Anga nan, ni hərak nga, Mbərom uno, à wulen su dō aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan, ni zambad iken tə ara ahay.†»

¹⁰ 'Am a Mbərom a ja asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya awan, tislən mivel pə kərtek a tu dō a Mbərom ahay.‡»

¹¹ A man hinen asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya fok, həren anan nga anà Mbərom Fetek.

† 15:9 Ca pə 2 Samuyila 22.50; Jabuura 18.50. ‡ 15:10 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43.

Kwanay dō su kon ahay fok,

zambiden anan. §»

¹² Ezaya kà jak re, a wa:

«Do sə slala ana Yisa i nay ahay saa təra bahay su
dō su kon a azar aya awan.

Tinen ti dəfan ide aday â tam atan. *»

¹³ Mbərom, dō sə varan məgala anà dō ahay sə
dəfan ide ata, â varak ikwen ataslay mivel, â varak
ikwen zay, anga kə dəfen nga pə winen awan.
Natiya ki dəfen anan ide bayak a tə məgala sə
Apasay Cəncan awan.

Mer su way ana Pol

¹⁴ Mərak uno ahay, nen a ta nga uno dukwen,
na san zle, kwanay nə dō lele aya awan, kə sənən
dīdek zle, aday ki mben apan sə tətakan anan way
anà zek a kwanay ahay coy. ¹⁵ Əna, nə vindek
ikwen ayak tə gədan a pə way azar aya nà, anga
u no kə mbədəken anan way a anaya à nga wa
bay. Na ga matanan, anga zek a Mbərom a kə gak
uno sumor anahan ¹⁶ sa dəf nen dō si mer su way
ana Almasihu Yesu awan, à wulen su dō su kon
azar aya Yahuda ahay bay ata awan. Nen apan ni
dəkan atan anan ləbara mugom a sa nay pə cakay
a Mbərom wa ata nà, nə tərak kawa dō sə gədan
dungo anà way anga Mbərom. Anga kak tə dəfak
apan nga nà, ata ti təra kawa way mə varan aya,
Apasay Cəncan a sa gan nga cara aday â zlan à nga
anà Mbərom ata awan.

¹⁷ Natiya kutok, ni taslay mivel ti mer su way
ana Mbərom sə vuro anga ajapay a manay tə Al-
masihu Yesu ata awan. ¹⁸ Ni ja 'am sə awan maza

§ 15:11 Ca pə Jabuuru 117.1. * 15:12 Ca pə Esaaya 11.10.

kula bay. Ni ja nà, pə way ana Almasihu a sa ga ti nen ata dəkdek. Anga kə varak uno məgala sə bənan alay anà dō su kon aya aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya pə cakay ana Mbərom, aday tē dəfan apan. A ga matanan ata nà, ta 'am uno sa ja ataya, aday tə way uno sa ga ataya, ¹⁹ aday tə masuwayan ahay cara cara, aday tə məgala ana Apasay anahan re. Nə dəkak anan anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu anà dō ahay, nə dazlan ahay kwa à Urəsalima wa, hus nə dəzle anan à Iliriya. ²⁰ U zlo à nga sə dəkay anan ləbara mugom a à man aya aday dō ahay tə slənek anan ləbara a Yesu Almasihu fan bay ataya awan, anga u no sa ga mer su way pa su dō hinen bay. ²¹ U no adəka nà, à təra kawa winen mə vinde a à Deftere a Mbərom inde ata awan:

«Dowan aya aday kula ta jak atan 'am pə winen itəbay ataya, tinen ti canan.

Aday dowan aya kula tə slənek way pə winen itəbay ataya, ti san anan kutok.†»

A nan anà Pol sa zla à Ruma

²² Anga nan kutok, saray bayak a na gak anan may sa zlak ayak saa cay ahay pikwen cəna, na njad cəved a bay. ²³ Kà gak ava bayak a u no sa cak ikwen ahay ide, əna mer su way uno kə mbəsakak uno cəved bay. Həna mer su way uno à man a anan kə ndəvak kutok. ²⁴ Natiya, à alay a ni i zla à Espaniya ata nà, ni njahay àga kwanay mənjoek, anga aday kə tislən uno mivel aday kī men uno zek tə cəved sə dəzle à man ata awan.

²⁵ Əna həna ni zla à Urəsalima aday ni i man zek anà dō a Yesu ahay à man ata awan, ²⁶ anga dō a

† **15:21** Ca pə Esaaya 52.15.

Yesu ahay à Makedoniya tə Akaya ta gak anan may sə cakal way anga sa man zek anà dō mətawak aya à wulen su dō a Yesu ahay à Urəsalima. ²⁷ Tə bayak sə cakal way ata nə tə alay a tinen aya, aday tədə sa ga nə abay matanan way anahan. Yahuda ahay ta mak anan zek anà dō su kon azar aya sa njad anan magwagway ana Mbərom. Matanan re, lele nə dō su kon a azar aya tâ man zek anà Yahuda ahay tə way sə daliyugo ahay ite re. ²⁸ Natiya kutok, na sak a ndav anan mer su way ata aday nə varak atan anan dala ata coy nà, ni i zla à Espaniya tə àga kwanay. ²⁹ Na san zle re, na sak a zlak ayak àga kwanay nà, Yesu Almasihu i gak ikwen sumor bayak a anga nen a sa cak ikwen ahay idé ata awan.

³⁰ Mərak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, aday Apasay a Mbərom kə varak ikwen məgala sə pəlay zek ahay. Anga nan kutok, nen apan ni gak ikwen amboh, kem, gen anan amboh à Mbərom tə mivel kərtek a anga nen, aday ū mo zek. ³¹ Gen amboh, anga aday dō sə Yahudiya ahay aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya tē bəno mbiyed bay ite. Gen amboh dukwen, aday way uno saa zla anan à Urəsalima ata â zlan à nga anà dō a Yesu ahay à man ata awan. ³² Natiya, kak Mbərom kə pəlak nà, ni zlak ayak àga kwanay nen mə taslay mivel awan. Ata ni njad sə taslay mivel pə kərtek a tə kwanay a fok kutok.

³³ Mbərom, dō sa taa var zay ata, â gak ikwen nga. Amen!

16

Pol a jan 'am anà Ruma ahay

¹ U no sa jak ikwen ayak 'am hōna pə mərak a mənuko Fōbe. Uwar ata a ga mer su way ana Mbərom à Kenkeriya à wulen su dō a Yesu ahay. ² Kà zlak ayak àga kwanay cəna, tēmihen anan tə mível kərtek a lele, anga winen dō ana Bahay a mənuko. Tēmihen anan kawa abay tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan. Viren anan way sə kəcan ata fok, anga kà mak anan zek anà dō ahay bayak a, kwa ĩ nen a dukwen, kà mak uno zek a re.

³ Jen anan 'am anà atə Pəriskila ta mbaz anahan Akilas. Manay ma taa ga mer su way ana Almasihu Yesu nə pə kərtek awan. ⁴ A alay a inde abay ni mac coy nà, su mo zek sa tam nə tinen awan. Abay kwa ti mac anga nen dukwen, tə lavak anan zek coy. Saa ngəran atan nə nen dəkdek bay. Dō a Yesu ahay aday tinen Yahuda ahay bay ataya fok ti ngəran atan re. ⁵ Na jak anan 'am anà dō a Yesu ahay sə halay nga àga tinen ataya fok re.

Na jak anan ayak 'am anà Epaynet, car uno dīdek awan. Winen dō sa lah sa daf nga pə Yesu Almasihu mama'am a pə daliyugo sə Aziya. ⁶ Na jak anan ayak 'am anà Mariyama, winen dukwen kà gak mer su way bayak a anga kwanay.

⁷ Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga nen ahay, atə Andərenikus tə Yuniyas. Ma pay dangay nə jiga awan, tinen dō tə mazlaḅ aya bayak a à wulen su dō maslan ahay, aday tə luho sa daf nga pə Yesu Almasihu adəka, bina nə lahan atan bay.

⁸ Na jak anan ayak 'am anà Ampəliyatus, car uno awan, manay à alay ana Bahay Yesu inde maya awan.

⁹ Na jak anan ayak 'am anà Urben ma taa ga mer su way ana Yesu Almasihu nə pə kərtek awan.

Na jak anan ayak 'am anà Sətakis, car uno dīdek awan.

¹⁰ Na jak anan ayak 'am anà Apeles, winen dukwen kà gak dāce anga Yesu Almasihu aday kə səmak anan lele.

Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga Aristobul ahay re.

¹¹ Na jak anan ayak 'am anà dō uno Herodiyon.

Na jak anan ayak 'am anà dō a Bahay a mənuko Yesu ahay àga Narsis.

¹² Na jak anan ayak 'am anà Tirofen tə Tiropas, dō sa ga mer su way ana Bahay a mənuko Yesu ahay.

Na jak anan ayak 'am anà Persis, mazar uno dīdek awan, sa ga mer su way anga Bahay a mənuko bayak a nə winen.

¹³ Na jak anan ayak 'am anà Rufus, dō lele pə cəved sə pərahan azar anà Bahay a mənuko Yesu.

Na jak anan ayak 'am anà may anahan, kà gak uno nga kawa nen wan si zek anahan dīdek awan.

¹⁴ Na jak anan ayak 'am anà Sinkərit, Fəlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, aday dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁵ Na jak anan ayak 'am anà Filolog tə Yuliya, aday atə Nere tə mərak anahan re.

Na jak anan ayak 'am anà Olimpas aday anà dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁶ Jen anan 'am i zek ahay lele. Dō sə egliz ana Yesu Almasihu ahay fok ta jak ikwen ayak 'am re.

Andav sa 'am ahay

¹⁷ Mərak uno ahay, ma gak ikwen ayak kem, gen anan ngatay anà dō sa ngam way a kwanay mə tətak aya bay ataya awan. Tinen apan ti gəzla anan

dó ahay pi zek wa, aday tinen apan ti fakan alay anà dó ahay pə cəved lele aya wa. Kê njihen pə cakay a tinen bay. ¹⁸ Zahav su dó ataya nà, ta ga nə mer su way ana Bahay a nuko Yesu Almasihu bay, si way sa zlan atan à nga vərre. Tinen apan ti ran mindel anà dó ahay nə ta 'am. Natiya, tə njəkan uda anà dó ma san way a bay ataya awan. ¹⁹ Kwanay ite nà, dó ahay fok ta san zle, kə dəfen anan apan anà Bahay a nuko Yesu. Anga nan, nen apan ni taslay mivel tə kwanay bayak a re. U no nà, təren dó sa san sa ga mer su way lele aya dəkdek, mənəna sə japay anan tə huwan. ²⁰ I njahay bayak a sabay, Mbərom, Bahay sə zay, i varak ikwen məgala sə mbasay pə Fakalaw, ki jənen apan bəse coy. Bahay a nuko Yesu á gak ikwen sumor anahan.

²¹ Timote, dowan a sa ga mer su way maya ti nen ata kà jak ikwen ayak 'am. Do uno a anaya ta jak ikwen ayak 'am a re: atə Lukiyus tə Yason tatə Sosipater. ²² Nen Tertiyus, dó sə vinde dərewel ana Pol a anan, na jak ikwen ayak 'am, nen dó ana Bahay a nuko Yesu. ²³ Gayus kà jak ikwen ayak 'am. Nə njahay nà, àga winen, aday dó a Yesu ahay ta taa nay sa ga amboh àga winen. Erastus, dó sa ban dala sə wulen su doh a anan ata, tə Kawartus, mərak a mənuko, ta jak ikwen ayak 'am re.

[²⁴ Bahay a mənuko Yesu á gak ikwen sumor à kwanay a fok. Amen.]

Pol a həran nga anà Mbərom

²⁵ Zambaduko anan sləmay a Mbərom! I mba apan sə varak ikwen məgala sə njahay mə ngazlay saray aya à cəved anahan inde, kawa ana ləbara

mugom a nen sə dʌkək ikwen anan ata awan. Kwakwa ata nə, Mbərom kə dʌrək anan ləbara mugom ata awan. ²⁶ Əna həna winen a kà kak anan ahay uho, aday dō ahay tə wazay nə way ana dō maja'am a Mbərom ataya sə vinde pə Almasihu ata awan. A ga matanan, anga aday dō su kon ahay fok tâ dʌf apan nga, t̄ dʌfan apan kutok. ²⁷ Həruko anan nga à Mbərom pa sə viyviya awan! Asan way anahan nə a zalay way ahay fok. Həruko anan nga anga Yesu Almasihu re. Amen!

Aḡan 'am wiya awan
New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092